

CONSCIENCE, HENDRIK,

**Věrná Ludka : Obraz ze života selksého před
50 lety / z flám. na čes. jazyk převedl A.J. K.**

Brno : Knihtiskárna benediktínů,
1882

EOD - milióny knih z katalogů knihoven více než 10 evropských zemí jsou nyní k dispozici jedním kliknutím myši.

Děkujeme, že jste si vybrali EOD!

V evropských knihovnách jsou uchovávány milióny historických i novověkých knih. Velká část těchto dokumentů může být nyní velmi jednoduše k dispozici v podobě elektronické knihy - eBook. Požadovaný titul si můžete kdykoli objednat prostřednictvím online katalogů knihoven zapojených do projektu EOD (eBooks on Demand – elektronické knihy na požádání). Tištěnou knihu převedeme do digitální podoby a zpřístupníme v elektronické podobě.

Co Vám můžeme nabídnout. (a proč využívat službu EOD)

- Získáte téměř identický dojem, jako kdybyste si prohlíželi originál.
- K prohlížení elektronické knihy stačí běžný software, samozřejmostí je možnost zvětšení stran nebo jednoduchá navigace.
- Můžete si vytisknout jednotlivé strany nebo celou knihu.
- K dispozici máte vyhledávání jednotlivých slov z plného textu knihy.*
- Jednoduše zkopírujete obrázek nebo část textu a přenesete je do jiných aplikací, např. textového editoru.*

* Nelze poskytnout u každé knihy.

Podmínky služby

Objednáním služby EOD přijímáte podmínky stanovené knihovnou, která vlastní knihu. EOD poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům výhradně pro osobní potřebu, komerční využití není dovoleno bez svolení vlastníka dokumentu.

- Všeobecné podmínky - česky: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/cz/agb.html>
- Terms and Conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/en/agb.html>
- Terms and Conditions in German: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/de/agb.html>

Více o projektu

Službu EOD nabízí již 18 knihoven z více než 10 evropských zemí. Podrobné informace o projektu získáte na <http://books2ebooks.eu>

Vědecká knihovna v Olomouci

54. 171

69-75 (1882)

54171

Věrná Ludka.

Obraz ze života selského před 50 lety.

Podle Jindřicha Consciencova „Trien“

z flámštiny na český jazyk převedl

A. J. K.

Zábavné bibliotéky dílo 70.

Ročníku XIII. sešit 2.

(Prémie obraz „Kristus Pán přítel dítek.“)

V BRNĚ 1882.

Tiskem a nákladem knihtiskárny benediktinů.

Cena 25 kr.

Nákladem časopisu „Škola B. S. P.“
vychází za měsíc jednou na zvláštní před-
placení :

Anděl Strážný.

Časopis obrázkový pro křesťanskou mládež.

Předplácí se na něj celoročně **80 kr.** a
ku konci roku přidán každému předplatiteli
krásný olejob. obrázek, který má býti za
titul celému ročníku.

Právě vyšlo tiskem:

Hořké umučení **Pána našeho Ježíše Krista,** podle vidění zbožné řeholnice **Anny Kateřiny Emmerichovy,** jak jí to Bůh zjevil roku 1823.

Na český jazyk převedl

P. Petr J. Hlobil,
benediktin rajhradský.

Ascetické bibliotéky číslo 10.

Věrná Ludka.

Obraz ze života selského před 50 lety.

Podle Jindřicha Conscienceova „Tria“

z flámštiny na český jazyk převedl

A. J. K.

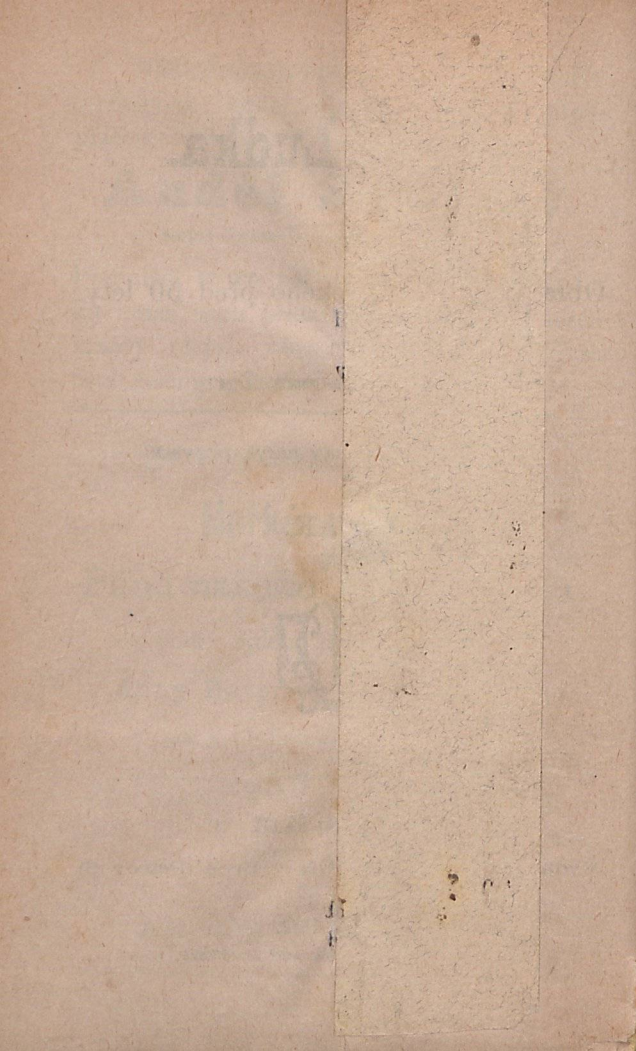

Závané bibliotéky dílo LXX.

Vydavatel PL. J. MATHON v Brně (Petrov 5).

V BRNĚ 1882.

Tiskem a nákladem knihtiskárny benediktinské.

Jarní slunce zazářilo v plném lesku na jasném blankytu. — Po všem tvorstvu vanul Boží dech šeptaje spícím: „Vstaňte! Vstaňte! Zima přešla a nová doba nastává!“ — a po nivách, lukách a polích rozlévalo se jarní teplo.

Než jen několik bylinek uposlechlo volání; podsněžník sám rozvinul stříbrný kalich, jiva vyhnala své kočičky a v podrostu ukazovala konvalinka prvé lístky a skřivan pěl pod nebesy o blížící se době lásky — —

Nedaleko dědiny, kterou nazvime Zaplotov, stály podlé sebe dvě chaloupky, jako opuštěny a zapomenuty; v první obývala chudá vdova s dcerou, jejímž jméním byla jedinká kravka; v druhé rovněž vdova se starým otcem a dvěma syny, z nichž starší dospíval v mladíka. Byli zámožnější sousedů, nebo měli vola a krávu a více půdy v nájmu. Přes to tvořili obyvatelé chatrčí takořka jedinou rodinu, vespolek se milující a sobě pomáhající. Jan zoral pole vdovino, Ludka chočila volkovi na travu, pásala krávu a pomáhala v době žní.

Štastni, neznajíce všeho, co světem víří, žili, spokojeni jsouce s rezným chlebem, jehož jim Bůh nadělil. Svět jejich nebyl veliký; na jedné straně vesnice s přívětivým kostelíčkem, na druhé nesmírné pastviny, pole a bezmezná nebe.

A předce zpívalo vše kolem radostí a dýchalo blahem.

Ubozí! Nevěděli, že daleko od nich ve městě jsou lidé; poněvadž od nich ničeho nechtěli, netušili, že si též na ně vzpomenou. Najednou však vyskytli se oni lidé a žádali — daň z krve. Jediný mladík, jediný, jehož síla nevděčnou půdu zúrodňovala, měl losovati — a vytáhne-li chvějící se ruka neblahé číslo, bude mu navždy se rozloučiti se vším, co mu milo, a zhynouti, ne-li na těle, tedy na duši pustým žitím vojenským.

Zasmušilý březen roku 1833, v kalendáři Ludkou černým křížkem označený, přišel.

Mladík šel ještě s desíti druhy losovat do krajského města v Nizozemsku, zvaného Brecht. *)

Obě matky seděly ve světnici, s rukama sepjatýma před obrazem Panny Marie se modlíce; starý děd chodil mlčky semo tam, jako bez duše, a zastavil se konečně u dveří, rukou o veřeje se opíraje a hlavu maje hluboko skloněnu. Ludka stála ve chlévě, krávu po krku hladíc a zasmušile do koutu hledíc.

*) Město v Nizozemsku, jakož i ostatní, o nichž později je zmínka.

Za chvíli přistoupila Ludka k dědovi. Stařec probudiv se ze zamyšlení, uchopil těžký čagan řka k dívce:

„Nepozbývej, Ludko, myslí! Bůh nám přispěje.
— Pojď, již je čas! Půjdeme jim naproti!“

Ludka šla za dědem po stezce, která podlé domků vedla do vesnice. Ač horečná netrpělivost ji pudila, kráčela předce pomalu. Děd ohlížeje se častěji, pozoroval, že dívka se sklopenou hlavou a bledými tvářemi se za ním béře. Uchopil ji soustrastně za ruku.

„Ubohá! Jak as našeho Jana máš ráda! Není tvým bratrem a strachuješ se více o něho, nežli my. Neboj se; nevíš ještě, jak Bůh usoudil.“

„Jsem tak ulekána!“ vzdychla dívka, zrak k lesu upírajíc.

„Ulekána?“ opětoval děd, snaže se příčinu úzkosti uhadnouti.

„Ano, ano!“ vzlykla Ludka, oči zástěrou pokrývající. „Já to cítím. On se vylosoval!“

„Ale jak to víš? Ty i mne děsíš!“

„Tam za lesem . . . poslouchejte!“

„Neslyším nic! Pojď, ať si pospíšíme! Snad jsou to nováčkové.“

„Bože! Bože! — Slyším jakýsi hlas . . . tak žalostný, tak smutný!“

Úzkostlivě, pomaten, pozoroval stařec dívku, která vzdálenému zvuku jakémusi naslouchala. — Napjal svůj sluch a úsměv rozjasnil jeho líce.

„Blázinku! Vítr to šumí jedlemi.“

„Ne, ne! — Ještě dále za lesem! Neslyšíte toho hlasu žalostného?“ Po několika okamžicích pozorného naslouchání odvětil děd:

„Nyní pochopuji, co míníš. Jest to pes nájemníka Klesa, který u mrtvého vyje; nájemnice prý v noci zemřela. Bůh budiž duši její milostiv!“

Dívka v napjetí, jímž celá mysl její byla zachváčena, vytí psovo za zlé znamení považujíc, poznala svůj omyl. Hned otřela slzy, pospíšila si a kráčela mlčky za dědem, jenž se po chvíli ozval:

„Jsi-li ty, Ludko, tak nepokojna, jak pak potom jeho matka a já, jeho děd? Vychovali jsme si ho v potu tváře, střežli jako zřítelnici. Teď jsme slabi a nemocni; on pracuje za nás a jestli Bůh anděla nesešle, aby mu ruku vedl, bude vojákem a my opuštění a v bídě . . .“

Za těch slov propukla Ludka v pláč.

„Což to! Mám též ruce a nemůžete-li vy, mohu já a budu sama orati a síci. Ale Jan! Jan! ten v tom bude! Neuslyší nic, než klení a nadávky; bití se mu dostane více než jídla a naposled ho ještě zavrou a utrápí jako Pavla Staňka, kterého za čtyry měsíce umučili! A nikoho neuvidí, kteří ho milují, ani vás, ani svou matku, ani bratra, ani . . . jen zpustlé vojáky!“

„Nemluv tak, Ludko,“ pravil stařec stísněně.
„Tvá slova mne bolí. Nač naříkati? — Běduješ a chvěješ se, jakoby neštěstí již tady bylo; já však

mám tušení, že je svoboděn. Důvěřuji v pomoc božskou.“

Dívka se ve slzách usmála, neodvětila však ničeho a oba kráčeli zase mlčky k vesnici. Tam stála u cesty, po které se nováčkům z Brechtu vrátiti bylo, hromada lidí, netrpělivě výsledek losování očekávajících. Mohl jsi snadno rozeznati, komu syn, komu bratr nebo milenec do Brechtu odešel; tu i tam zřel jsi matky, uslzené oči zakrývající a otce násilně úzkost potlačující, která se jim proti vůli na tváři jevila, nebo dívku nepokojně od zástupu k zástupu přecházející.

Mnozí, kteří jen ze zvědavosti přišli, žertovali mezi sebou. Starý kovář, dragoun z časů Napoleonových, chválil vojančinu a byl vydatně podporován opilým synem mlynářovým, jenž za devět měsíců projedl a propil otcovské jmění. Kovář nečinil tak ze zlého úmyslu; chtěl úzkostlivým přátelům myslí dodati a proto pořád vykládal:

„Každého dne polévka a maso, peněz dost, piva a děvčat! Kladívko! Skákání a tance až po krk! Je to život! Kladívko! Co vy víte? Nic.“

Ale slova jeho měla opačný účinek, neboť matky ještě více plakaly a otcové se děsili.

Ludka se nemohla zdržeti; v žertu bylo slovo, které ji ranilo do živého.

„Styďte se, kováři! Jsou asi všichni takoví, jako vy,“ obrátila se zase k synu mlynářovu, „kteří na vojně zlenošili a peníze, co měli, probili!“

Mlynář si chtěl na ni vyjeti, ale již volali na druhé straně cesty:

„Tu jsou! Tu jsou!“

A skutečně bylo v dáli viděti nováčky z lesu vycházející a vesele zpívající, až se kraj rozléhal. Kdo však zpíval a byl vesel, nebo kdo mlčel, nebylo možno ještě rozeznati.

Jakmile se ukázali na silnici, hnali se k nim příbuzní i přátelé. Starý děd nemohl běžícím postačiti, ač ho Ludka vši silou táhla. Konečně, nemohouc nedočkavost potlačiti, nechala starce státi a běžela k matkám a dívkám, příchozí již objímajícím; ale v polovici cesty se zarazila, jakoby ji neznámá moc schromila. Obrátila se na stranu, položila hlavu na kmen stromu a dala se do usedavého pláče.

Děd ji dohonil. „Není Jan s nimi, že jsi se zastavila?“

„Bože! Bože!“ štkala dívka, — „nevidíte ho dědečku, jak jde za ostatními smuten a bled . . . je již polomrtev!“

„Snad radostí, Ludko!“

„Bože, jak jste šťasten, že dobře nevidíte!“

Zatím přiblížil se Jan váhavě k místu, kde děda spozoroval.

Ludka nejdouc mu vstříc, skryla obličej za strom a plakala.

Mladík uchopiv děda za ruku, okazoval mu jakési číslo: „Vylosoval jsem se.“ Potom přistoupil

k dívce a slzy vyhrkly mu z očí. „Ludko! Ludko!“
— Více nemohl. Hlas mu selhal. Stařec stál ohromen
a myšlenky neschopen; slzy řinuly se mu vráskami
po zvadle tváři a zrak upíral se upřeně k zemi.

Chvíli panovalo hluboké ticho, až Jan temně
zavzdychl:

„Matička! Ubohá matička!“

Ludka uslyševši to, byla celá přeměněna.
Dokud byla v pochybnosti, plakala; majíc jistotu
nehody, nabyla srdce. — Pozdvihla hlavu, osušila
slzy a pravila klidně:

„Bůh usoudil, Jene. Kdo může odporovati?
Ostaneš zde předce přes rok. Snad se nějaká pomoc
najde. Teď půjdu k tvé matce a připravím ji.
Kdyby jí někdo jiný takovou zprávu přinesl,
snad by . . .“

Opustila kvapně cestu a zmizela v jedloví.

Stařec a mladík dali se k vesnici. Slyšeli
jásot a zpěv, je ale zármutek neopouštěl. Když se
blížili k chudičkému obydlí, vyšli jim obě ženy a
bratr vstříc.

Mladík podíval se vděčně na přítelkyni, nebo
pozoroval na obličej matčině, že jakýs kmit ná-
děje usídlil se v srdci jejím. Potlačiv svůj bol,
spěchal s otevřenou náručí k matce. Ovšem že
první nával přinesl sebou hojný proud slz; ale bolest
ustoupila brzo míru v obou chýžích.

2.

Hodina odchodu se přiblížila. Před chatrčí stojí mladík s holí v ruce a ranečkem na rameni. Oči rozhlédají se váhavě po krajině, obličej jest klidný, ale srdce bouřně klepe a hruď se nepokojně zdvihá!

Matka drží ho za ruce a zasypává projevy lásky; ubohá nepláče, ale spánky její hoří a líce se třesou násilím, jímž bol svůj přemáhá; usmívá se na syna, aby ho potěšila, ale vynucený úsměv je žalostnější nejhoršího nářku.

Druhá vdova upokojuje malého bratra a přesvědčuje ho, že se Jan brzo vrátí, ale hoch si nedá říci.

Ludka a děd dokonávají poslední přípravy na cestu; vykrojují důlek do chleba a naplňují máslem; pak vystupují přede dvěře a zastavují se u jinocha.

Vše je hotovo. Již stiskl matce ruku, již vykročil, ale ještě jednou se ohlíží po chatrči, kde stála jeho kolébka, po háji, kdež se prohánival, a poli, jež svým potem zúrodnil. Pak zrak jeho sveze se na všechny, kteří ho milují; potká se s očima jejich, slza zaleskne se mu v oku a šeptá sotva slyšitelně:

„S Bohem!“

Všichni ho následují. U křížovatek visí na lípě obraz Panny Marie. Ludka ho tam kdys za májového večera pověsila a Jan k němu vyřezal

klekátko. Na tom místě, kde každodenně někdo z nich klekával, chtějí se rozloučiti . . .

Již jest lípu viděti. Jinoch jde pomaleji a matka ho napomíná: „Nezapomínej, Jene, co jsem říkala; měj Boha stále na paměti a modli se po každé přede spaním. Dokud tak budeš jednati, bude tvé srdce neporušeno. Stane-li se však, že se zapomeneš, pomysli na mne, na tvou matku, Jene, a opět se zachráníš; nebo kdo na Boha a na matku myslí, je přede vším zlem bezpečen.“

„Nezapomenu nikdy, nikdy na vás, matičko,“ šeptal mladík, „a když jsa zarmoucen myslí pozbudu, upomínka na vás mne posílí.“

„A potom neklň, slyšíš, a žij spořádaně. Do kostela budeš choditi, není-liž pravda? A kdy jen budeš míti chvílku času, piš nám, zda jsi zdrav, a myslí stále, že sebe nepatrnější zpráva o dítěti je srdci matčinu drahou. O! každého dne budu anděla strážce vzývati, aby tě neopouštěl!“

Syn byl velmi pohnut, nebo tak mluvití ne-slyšel matku nikdy. Jedinou odpovědí jeho bylo silnější stisknutí ruky a dlouhý vzdech.

Bližili se k rozcestí; děd přistoupil na druhou stranu mladíkovu:

„Budeš, Jene, své povinnosti vykonávati bez odporu a ochotně, není-li pravda? Představené budeš poslouchati a křivdu raději snášeti, než-li činiti? Ku každému budeš úslužný a upřímný? Pak představení a druhové budou tě míti rádi . . .“

Ludka a bratr klečeli již v trávě pod lípou, modlíce se.

Jan již neměl času, aby dědovi odpověděl; matka ho zavedla ku klekátku. Všichni poklekli. Vítr šuměl lípou, jarní slunce zářilo, ptáci vesele popěvovali a předece všem bylo smutno, velmi smutno.

Domodleno; povstali a každý utírá slzu z oka... Matka objímá naposledy syna a ač všichni druzí čekají, nepouští ho z náručí.

Konečně zemdlená klesla na klekadlo.

Jan tiskne dědovi kvapně ruku a Ludčině matce; malého bratra musí mocí vzdáliti, který se nechce pustiti jeho kabátu, běží ještě jednou k matce a políbí ji na čelo.

„S Bohem.“

Kráčel spěšně a ve stromoví zmizel očím příbuzných. Jen s těžší mohla ho Ludka, která za ním uzlík nesla, dohoniti.

Chvilí kráčeli oba podlé sebe, nemluvíce; srdce jim tlouklo, líce se červenala a jeden neodvážil se na druhého podívati.

Jan chopil se ostýchavě Ludčiny ruky, ale hned, jakoby nějaké provinění spáchal neb jako by ruka byla žhava, ji pustil.

Po chvíli vzal ji opět a vzdychl.

„Nezapomeneš, Ludko?“

Tichý pláč byl jedinou odpovědí.

„Počkáš, až se vrátím?“ tázal se Jan. „Mohu mítí sebe menší naděje, abych žalem nezhytnul?“

Dívka pozdvihla k němu modré oči a hleděla naň bolestným a dlouhým pohledem, který paprskem slunečním duši jeho pronikl a srdce blahem naplnil.

Mezi stromy ozval se známý hlas, kdosi blíže si prozpěvoval veselou písničku.

„Je to Karel Patatských ze sousední vesnice, jemuž jest též na vojnu jíti.“

Ludka musila se namáhati, aby rozrušení ukryla. Pohlédla na Jana a nutila dále jíti, aby Karel jich nedošel a cizí oko nečetlo, co se událo v jejich duších. — Karel však šel z čerstva a brzy je zdoháněl. Ludka pozorujíc to, pravila:

„Dokud budeš, Jene, vzdálen, budu se starati o matku tvou, děda i bratra. Pluhem umím zacházeti a silna jsem též. Přičiním se, abys při návratu našel vše při starém.“

„Vše?“ tázal se jinoch. „Vše?“

„Ano vše. — Ale nesmíš tak jednati, jak mluvil ošklivý kovář . . . nebo brzy bych se utrápila.“

Toho okamžiku udeřil Karel Janovi na rámě, zpívaje:

Když jsme se loučili,
oba jsme plakali:
oba jsme si bílým šátkem,
oba jsme si bílým šátkem
oči utírali.

Dívka se studem zaruměnila; Jan pozoruje nesnáze její, oplatil druhovi podobným žertem a

u chopiv ho pod paži, kráčel k vesnici. Ludka šla za nimi. Konečně došli prvních domů. Před „korunou“ stálo již několik junáků s ranci na zádech, očekávajících Karla a Jana.

Každý líbal své rodiče a přátele. Jen Ludka nikoho nelíbala, ale oči její mluvily vše.

Na to nováčkové dali se směrem k městu.

Ludka odešla z vesnice, za lesem ulehla jí taková tíha na prsa, že oči se jí zarosily a vláha ta zůstala v nich po několik dní, kdykoli pohlédla na sousední chýžku — v níž panovala smutná prázdnota, vyplňovaná jen vzpomínkou na syna.

3.

Za jasného dne srpnového opustila Ludka vesničku a vracela se domů; tvář její byla úsměvem ozdobena a celé tělo prozrazovalo radostný spěch.

V jedné ruce nesla dva listy papíru psacího, v druhé přiříznuté péro a láhvičku s inkoustem, což byla koupila u kupce. V cestě potkala ji dřevěnkářova Kačka, nesoucí na hlavě trávnicí s jetelem, která ji zastavila otázkou:

„Hle, Ludka, kam se to ženeš s papírem? Nač spěcháš? Hoří někde? — Jak je s vaším Janem?“

„S naším Janem?“ — odpověděla Ludka. — „Bůh ví. Co odešel, poslal nám jen třikrát zprávu,

že je zdrav. Je tomu již půl roku, co jeho druh nám pozdravení vyřídil; jest to as obtížno; leží někde až za Mastichtem a každého dne nepřijdou známi z naší krajiny tak daleko.“

„Což nezná psáti, Ludko?“

„Znal; neb když jsme spolu chodili do školy, dostal vyznamenání za psaní. Snad vše zapoměl, jako já.“

„Co míníš tedy s papírem?“

„Již přede dvěma měsíci vytáhla jsem písanku a učím se znova. Uvidíme, nesvedu-li nějaké psaní dohromady! Jak to půjde, nevím. Psala jsi již ve svém životě psaní?“

„Nikoli; ale slyšela jsem mnohokrátě čísti. Bratr Josef píše nám měsíčně z města.“

„Jak je to tam? Ne, jakoby někdo s někým mluvil?“

„Bůh chraň, Ludko! To by tak scházelo! Všechno samé komplimenty a slova, že jim téměř nerozumíš.“

„Ach, jak ho začnu! Kdybych tak, Kačko, napsala: „Jene, jsme zarmoucení, že nevíme, jsi-li zdrav; musíš nám brzy odpovědět, neb tvá matka je všecka nemocna, a tak dále — porozumí tomu?“

„Ale, holečku, to není psaní; tak mluví všichni, učení i neučení. Počkej! Tak asi psaní počíná: — Velectění rodiči! Třesoucí se rukou chápu se péra, abych . . . abych . . . — když mně to teď nenapadá!“

„Abych psala.“

„O ty to znáš lépe, než já. Netropíš si ze mne blázný?“

„Nepochopuji, Kačko. Běře-li někdo péro do ruky, nedělá to snad proto, aby jím ryl! Musím se smáti, proč tvůj bratr Josífek se třese, počíná-li psáti. Není mu to jistě nesnadno. Ostatně pěkné to není, bojí-li se kdo, má-li svým příbuzným psáti.“

„Viš, to se má tak: Josef chce vždy peníze, a proto se třese, že se otec zlobí. — Jak je, Ludko, s vaší kravou?“

„Obstojně. Mnoho vystála. Tele jsme již prodali. Bylo strakato, milé dobytče.“

Za těch slov se dívky již rozcházely.

„Pozdravuj doma, Ludko!“ — volala Kačka. — „Zrobiš-li nějaké psaní, vyříd' Janovi mnoho pozdr . . .“

„Až v neděli po velké ti povím, jak s psaním dopadlo. Pozdravuj sestru . . .!“

Hlas Katčín již se rozléhal po lese v známé písni májové:

Milostným jara dotknutím
se matkou stala země;
již pučí poupě panenské
a ptáček zpívá jemně.

Potok se v písniích roztopil
i kvítku řeč je dána,
láskou se růže zarděla
jak jasné slunce z rána.

Ludka se snivě zastavila, až krásný hlas přítelčin utichl. Potom polo poskakující, polo jdoucí, došla domů.

Obě vdovy seděly u stolu, s netrpělivostí očekávající dívku. Starý děd, který se zachladil, ležel na loži a prostrčil záclonami hlavu, aby okem i uchem velikého díla se účastnil.

Jakmile se Ludka ve dveřích ukázala, vzchopily se obě ženy, spěšně se stolu uklízejíce a zástěrama ho čistíce.

„Pojď, Ludko,“ vyzývala Janova matka, „posad se do dědečkovy lenošky; je pohodlnější.“

Dívka posadila se mlčky ku stolu, papír položila před sebe a péro vstrčila zamyšleně do úst.

Chvilí pozorovali ji všichni zvědavě. Malý bratr Janův opřel se lokty o stůl, napjatě ústa i oči Ludčiny pozoruje, co as s pérem počne.

Stejně mlčky povstala dívka, vzala s police kávový hrníček, nalila do něho inkoustu a posadila se opět, papírem sem i tam šoupajíc.

Konečně ponořila péro do inkoustu a chystala se ku psaní.

„Nu, tak mluvte, co mám psát?“ tázala se, od papíru hlavu pozdvihnouc.

Obě vdovy pohlížely tázavě na sebe a na děda.

„Piš tedy, že jsme všichni zdraví,“ pravil děd, kašlaje; „tak počíná každé psaní.“

„Není nad pravdu!“ namítala s úsměvem dívka.

„Jsme všichni zdraví a vy stůněte přes čtrnáct dní.“

„No, to můžeš napsati až naposled.“

„Nikoli, dítě; víš co?“ pravila Janova matka.

„Taž se nejprvé po jeho zdraví. Než to napišeš, zase nám něco napadne.“

„Ne tak,“ odporovala druhá vdova; „piš, že se chápeš péra, abys se poptala, je-li zdrav a spokojen. Tak počínalo psaní, které jsem nedávno slyšela.“

„Kačka dřevenkářova totéž povídala; než to je hloupé. Jan ví, že patou psáti neumím.“

„Napiš nahoru jeho jméno,“ podotkl děd.

„Které? Bréms?“

„Ne, Jan.“

„Máte pravdu. Tonku, jdi od stolu! A vy, maminko, se nehýbejte, abyste mne nešťouchla.“

Položila péro na papír a slabikujíc si jméno, hledala místo, kde by počala.

Náhle vstala Janova matka a chytila ji za ruku.

„Počkej, Ludko! Nemyslíš, že samo „Jene““ je poněkud krátké? Nebylo by lépe, abychom napsali: Milý synu, nebo milé dítě?“

Těch slov již Ludka neslyšela. Měla práci, aby s papíru něco slízla.

„Teď to máte! Veliká kaňka vězí na papíře a jazyk nepomůže. Musím vzít jiný list.“

„Nu, Ludko! Nezní „Milý synu““ o mnoho pěkněji?“

„Ne; tak nenapiši. Mohu na Jana psáti, jako bych byla jeho matkou?“

„Jak si tedy pomůžeš?“

„Napišme: „Milý příteli.““ Tak bude snad nejpěkněji.“

„Teď zase já nechci,“ odvětila Janova matka.
„To raději „Jene.““

„Drahý Jene?“ tázala se dívka.

„Ano, tak, tak!“ odpovídala matka, všecka rozradostněna, že tvrdý oříšek je rozluštěn.

Ludka se dala do práce; hned však jí stály krůpěje potu na čele; zadržovala dech a celá se červenala. Na to radostně si oddychla:

„Ach to D je nejtěžší písmenou pod sluncem. Ale již je hotovo i s břískem.“

Obě ženy prohlížely si písmenu, která při nejmenším byla na půl prstu velika.

„Hleďme, hleďme! Jsou to klikyháky a znamenají: Drahý Jene! Je to předce dobrá věc, umí-li kdo psát!“

„Teď mne nechejte!“ pravila Ludka. „Jen kdyby péro tak neskřípalo!“

Namáhala se, potila se a sténala dále; děd kašlal, obě ženy se nehnuly a malý Tonek neměl nic pilnějšího na práci, než vstrkati prsty do inkoustu a čmárati si ruce.

Když byl řádek hotov, zadržela dívka péro.

„Nu, jak daleko jsi již, Ludko?“ tázala se Janova matka. — „Musíš nám též přečísti, co jsi napsala.“

„Nebuďte jen tak netrpěliví! Teprve mám: Drahý Jene. Zdá se mně, že to půjde. Raději den

na poli! Nemyslete, že psaní jde jen tak . . . Nechej, Tonku, inkoust, neb ho převrhneš!“

„Pokračuj dále,“ připoměl děd. „Tak nebudeš ani za týden hotova.“

„Přede vším taž se na jeho zdraví.“

Psala opět, vytřela prstem dvě neb tři písmeny, soužila se, aby vlas z péra vytáhla, zlobila se na kupce, že jí prodal špatného inkoustu a konečně přečetla:

„Drahý Jene! Jak jest s твоjím zdravím?“

„Tak je dobře,“ pravila matka. „Teď piš, že my jsme všichni zdraví, lidé i dobytek a že mu přejeme dobrý den.“

Ludka se chvíli rozmýšlela a pak napsala:

„Buď Bohu chvála jsme všichni zdraví, vůl i krávy, vyjma děda, který je nemocen, a přejeme ti šťastný den.“

„Ale velký Bože!“ — zvolala její matka — „kde jsi se tomu, dítě, naučila? Vždyť . . .“

„Nevytrhujte mne, ať se nezmatu! Cítím, že to půjde.“

Přes půl hodiny panovalo nejhlubší ticho; práce statně pokračovala, neb Ludka se chvílemi usmívala. Jen Tonek vyrušoval, ponořuje teď již celou pěst do inkoustu a jsa na rukách a tváři černý jako kominík. Asi desetkráté předělávala Ludka láhev se strany na stranu, ale hoch byl za ní jako posedlý. Obě strany byly již popsány. Na prosbu přečetla Ludka s jakousi pýchou, co napsala:

„Drahý Jene!

Jak jest s tvým zdravím? Buď Bohu chvála, jsme všichni zdraví, vůl i krávy, vyjma děda, který je nemocen a přejeme ti šťastný den. Je tomu již šest měsíců, co jsme o tobě ničeho neslyšeli. Odepiš nám, co děláváš. Není pěkné, že zapomínáš na nás, kteří tě tak milujeme! Tvá matka celý den jen o tobě mluví a v noci o tobě sní! A mně pořád hlas tvůj zaznívá! Že o tobě nic nevíme, působí nám veliký zármutek, a tvá matka ještě z toho onemocní. Kdykoliv slyší o tobě rozprávku, dá se do pláče a srdce by jí . . .“

Co Ludka četla, zahalily se oči všech mlhou; při posledních však slovech propukli ve pláč a čtení bylo vzlykotem přerušeno. Děd vtiskl hlavu do peřin, aby udusil štkání a Janova matka vrhla se kolem šije dívce, která udiveně účinek svého psaní pozorovala.

„Odkud béřeš, Ludko, tato slova?“ zvolala druhá vdova. „Pronikají srdcem jako nůž!“

„Jest však v nich čirá pravda!“ vzdychla matka Janova. „Ať zví jednou, co jsem již pro něho vytrpěla! Než čti dále! — Bože, ty znáš psáti! Škoda tvých rukou a hlavy! Ale Bůh ví, co má dělati!“

Rozradostněna jsouc chválou, odvětila Ludka úsměvem:

„Dobrá! — Již vidím, že jsem na to přišla. — Teď dále:

Ach, Jene, kdybys to věděl, hned bys nám nějakou zprávu poslal. Jetel se nám nepodařil; pomrzl trochu; žito trpělo suchem, než přece ho Pán Bůh požehnal obstojně. Petr se oženil do Pulderboše; má prý ženu šilhavou, ale bohatou. Jan Sus padl se střechy na záda kovářovi, který se již ubírá na onen svět.“

Děvče se zamlčelo.

„Už je vše?“ tázala se matka nedůvěřivě.
„Nepovíš mu, že se nám kráva otelila?“

„Na to bych byla zapoměla! . . . Jiz mám hotovo.“

„Naše stračena měla tele; vše šlo dobře; jiz jsme je prodali.“

„A králíci?“ tázal se děd.

Napsavši, četla:

„Dědeček udělal boudy králíkům ve chlévě; jsou teď tlusti jako jezevci, největšího samce nechává Tonek pro tebe.“

Všichni dali se do srdečného smíchu; malý Tonek, vida všech veselost a sám též snad největším samcem rozradován, tleskal rukama jen což; nešťastnou náhodou zavadil o láhev, která se převálila a inkoust černým proudem hrnul se na pěkné psaní.

Smích zmizel se všech tváří; všichni hleděli na sebe zaraženě, co Tonek, cítě rány na zádech, napřed z plna hrdla naříkal.

„Co teď?“

„Nehoda není tak hrozná,“ pravila Ludka, chtěla jsem beztoho psaní přepsati. Teď je již lépe dovedu. Dejte mně peníze na papír a doběhnu do vesnice; dám si též péro přiříznouti, poněvadž mně změklo.“

„Jen jdi rychle! Tu máš pětku; proměň ji u kupce; musíme Janovi též něco poslati. — A ty, Tonku, táhni z domu a nepřicházej až večer na oči!“

Ludka spěchala ze dveří. Přesvědčení, že může Janovi psáti, naplňovalo ji útechou.

U lípy na rozcestí spatřila z daleka listonoše. To ji zarazilo; neb cesta odtamtud vedla jen k pastvinám, k lesu a — jich chatrčím.

A skutečně; sotva že se přiblížila, vyndal onen něco z tašky a pravil usmívaje se:

„Ludko, došlo na vás až z Fenlova. Dostanu třicet pět krejcarů.“

„Třicet pět?“ tázala se Ludka, psaní chvějící se rukou přijímajíc a na nápis hledíc.

„Ano, ano. Stojí tak na adrese. Snad vás o takovou maličkost' neošidím.“

„Můžete mně proměnit?“ tázala se Ludka, pětku mu podávajíc.

Listonoš si vzal poštovné. Pozdraviv přívětivě dívku, obrátil se k vesnici.

Ludka běžela s jásotem domů. Nedočkavostí puzena, roztrhla psaní a užasla nemálo, vidouc v něm druhé. Zaruměnila se po celé tváři, když četla velikými písmenami napsané: Ludce samé.

— Ludce! Janova duše byla v tom listku uzavřena; jeho hlas mluvil k ní! Bylo to tajemství mezi Janem a ní!

Zaražena jsouc, stála okamžik, až myšlenka, že nesprávně jedná, déle se zdržujíc, ji vzpamatovala. Skryla druhé psaní na prsou a spěchala do chýží, vesele volajíc: „Psaní od Jana! Psaní od Jana!“

Obě vdovy úžasem téměř zkameněly a děd, který se ku předu nahnul, div neupadl z lože.

Dívka kvapně vypravovala, jak potkala listonoše, až byla ženami přerušena ve výkladu:

„Čti jen, Ludko! Čti!“

Ludka posadila se za stůl a počala hlasitě slabikovati, poněvadž písmo bylo nezřetelno, bylo jí vyslovovati písmenu za písmenou a někdy celé slovo opakovati.

Četla:

„Milovaní rodičové!

Piši vám, abych se zdověděl něco o vašem zdraví. Ležím v nemocnici, poněvadž se mně oči zapálily. Že mnoho zármutku s tím mám, můžete si pomysli.“

Ludka nemohla dále; hlava jí klesla na nešťastný list; děd i obě ženy hořekovaly nad neštěstím.

„Ach Bože, Bože! Mé ubohé dítě! Mé ubohé dítě!“ volala matka, rukama lomíc. „Slepo! slepo!“

Dívka se vztyčila a ve slzách pravila:

„Pro Bůh, nedělejte zlo ještě horším; je bez toho na něm dosti! Snad se má se vším lépe, než-li si myslíme! Poslyšte:

„Ale řekněte mamince, aby se neděsila, že je se mnou již lépe a doufám, že pomocí Boží brzy ozdravím. Nejhorším ze všeho jest hlad; máme totiž dietu; chléb a maso, které máme míti na celý den, polknu pohodlně najednou; k tomu dostaneme trochu polévky bez soli a bez pepře, což je vše. Proto vás prosím, abyste mně něco peněz poslali, můžete-li. Blaze nám velmi není; sedíme totiž ve tmavé komoře, jelikož nesneseme světla. Mnoho pozdravení dědečkovi, Ludce a její matce a Tonkovi; mamince přeji dobré zdraví a spokojenost. Kuba z Pistu je již desátníkem. Myši v kasárně vykousaly mně do telete notnou díru; dostal jsem nové na své útraty; stojí 3 zl. 25 kr. Jiných dluhů nemám.

Toto psaní psal Karel, který má též bolavé oči; nesmíte však to říci jeho otcí, poněvadž Karel jest již na polo uzdraven. Ostatní přátelé z dědiny jsou zdraví. Ještě jednou vás pozdravuje

v á š s y n .“

Ludka přečtši, přikryla si oči cípem zástěrky; děd zmizel za záclonami a obě vdovy plakaly mlčky. Trapné a mrtvé ticho trvalo dosti dlouho, až Ludka kvapně povstavši, vzala srp a odcházela.

„Pro zármutek jsem docela zapoměla na stračenu; půjdu na trávu. Zotavte se poněkud a přemýšlejte, co máme dělati.“

Nikdo neodpověděl. — Dívka vzala kolečka a odjela. Za dubovím, ukryta jsouc křovím, se zastavila. Třesoucí se rukou vyndala psaní a slzic četla:

„I toto psaní psal Karel; já mu však slovo za slovem nadříkával. Ludko!

Neodvážil jsem se mamince pravdu povědět, poněvadž je to pro ni přece hrozno. Ludko, jsem slep pro celý život. Na obě oči nevidím. Že jsem zrak ztratil, nepůsobí mně takovou bolest, ale že vás nikdy — nikdy na zemi neuvidím; to mne usouží ke smrti; — cítím to dobře.

Ludko, co jsem oslepl, vidím tě stále před očima, a to jest jediné, co mne na světě drží; ale více nemohu a ty též ne. Prosím tě, neztrácej pro mne mladého času; nebo kdybys i ty pro mne měla trpěti, byl bych dříve pod zemí.

Napsal jsem ti vše, abys ubohou matku připravila. Jen, pro Bůh, ať se jí nic nepříhodi!“

Tvůj do smrti nešťastný Jan.“

Sotva že ubohá dočetla poslední slova, již smrtelná bledost pokryla její obličej, ruce jí klesly oči se uzavřely a hlava padla beze vlády k zemi.

Tak ležela bez vědomí a ve mdlobách. Jen vánek hýbal listím dubů, jichž stíny kmitaly se po jejím čele, včela zabzučela a letěla kolem, ve výši zpíval skřivan hymnu Stvořiteli a v dáli ozýval se pod mezí cvrček — a přece dívku nic nezbudilo ze spánku smrti podobného.

Slunce pořádě stoupalo, až horké paprsky jeho pronikly listím na tvář dívčinu. Nešťastná otevřela pomálu oči a pozvědla hlavu, jako když někdo, probuzen z těžkého snu, neví, co a jak se s ním děje. Otevřené psaní u nohou připomělo jí hroznou nehodu. Složila papír, ukryla jej za nádra a hluboce se zamyslíla. Po chvíli povstala, zajela s kolečky kvapně na pole, tu trhala, tu žala, a brzo byla trávnice plna. V tomže spěchu vrátila se domů, hodila krávé za žebřík a vstoupila do světnice.

„Zítř ráno půjdu za Janem.“

„O dítě! — Co ti nenapadá; vždyť je to na druhém konci světa! Nevrátíš se ani za rok!“ zvolala její matka.

„A půjdu za ním, kdybych i tisíc hodin tam měla jíti!“

Janova matka přistoupila k ní, majíc ruce sepjaté: „Ach, dítě! Učinila bys tak? Ve hrobě ještě ti budu žehnati!“

„Ani král mě nezadrží! Musím viděti Jana, ho potěšiti, nebo sama zahynouti!“

„Děkuji ti tisíckráte, Ludko!“ — vzkřikla vdova, dívku pevně objímajíc.

4.

Jest sedmá hodina ranní a slunce přece již pálí silně s modrojasného nebe. Po silnici nedaleko utěšené Maasy, kráčela zmužile selská dívka. Kroj

její byl cizí, neb takové varhánkovité kamizole a takového klobouku nenosí limburské ženy. — Dívka, nesouc obuv pod paží, kráčela bosa. Ač téměř unavením klesala, brala se přece rychle ku předu, upírajíc rodostně zraky ku vzdálené věži města Fenlova, cíle své cesty.

Ubohá Ludka již čtvrtý den potulovala, poptávala a namáhala se; sotva krátkého odpočinku a něco jídla si popřála; ale Bůh a silná povaha jí přispívali... Již našla místo, kde nešťastný druh její, ode všech jsa opuštěn, trpí a se trápí. Všecka námaha byla rázem zapomenuta; srdce její jávalo radostí a tlouklo netrpělivostí. Kdyby měla křídla, letěla by bleskem k věži, jejíž střecha ve slunci zářila jako zrcadlo.

Rychleji a rychleji ubírala se k Fenlovu, až hrady jeho uviděla před sebou. Hbitě obula střevíce, oprášila se trochu, upravila šaty a zmužile šla k pevnosti. Pokročivši něco do hradeb, spatřila vojáka s puškou na rameně před budkou se procházeti. Již ze vzdálí se usmívala na stráž, která jako mrak hleděla. Přes to vše přiblížila se odhodlaně.

„Příteli, prosím vás, neřekl byste mně, kde zůstává Jan Bréms?“ Je též vojákem.“

Strážník byl Vallon od Lutichu.

„Nerozumím,“ zabručel a volal na desátníka.

Ten vystoupil ze strážnice a přistoupil přívětivě k dívce, která se mu hluboce uklonila.

„Pane obríste, nevíte, kde je zde Jan Bréms?“

Desátník skroutil obličej, jako je-li kdo v očekávání sklamán; obrátil se však přece ke strážnici, volaje hennegavským nářečím:

„Hej, Fláme, pojd' sem!“

Mladý voják, mrzutě si oči protíraje, seskočil s pryčny; když však uviděl dívku, stala se tvář jeho přívětivější.

„Nu, děvenko, co si přejete?“

„Přišla jsem navštívit Jana Brémse. Neřekl byste mně, kde přebývá?“

„Jan Bréms? O tom jsem jaktěživ neslyšel.“

„Je voják, jako vy.“

„A slouží u kavalerie nebo infanterie?“

„Co tím míníte, příteli?“

„Je-li u jízdy nebo pěchoty?“

„Nevím; je vojákem u myslivců.“

„Tu se nedivím, že ho neznám; my jsme od devátého.“

Za rozmluvy přistoupil desátník a tři nebo čtyři vojíni k samé dívce. Ludka nechápala, proč si ji tak divně prohlížejí a ještě divněji se usmívají, po vallonsku mezi sebou hovoříce. Cítila se zahanbenu a prosila proto Fláma:

„Ach, ukažte mně, příteli, cestu; mám naspěch!“

Ochotný voják odpověděl:

„Jděte branou; v první ulici se dejte v pravo, potom v levo, pak zase v levo a opět v pravo a přijdete ku kaple; tu nechejte na levo a jděte v pravo ku skladišti; něco dále dejte se na levo a přijdete

na tržiště. Tam vám každé dítě poví, kde jsou kasárny druhého myslivců.“

Ludce šla hlava kolem samým: v levo, v pravo. Nepochopila ničeho a chtěla o vysvětlení prositi, když nenadále strážník z plna hrdla se dal do křiku:

„Aux armes! (Čti: ósarm, t. j. do zbraně.)

Jeden vojín přes druhého běžel kvapně do strážnice pro pušku. Strážník pak pravil k ulekané dívce:

„Pryč! pryč! Klid se, nebo přijdeme všichni do basy! Velitel pevnosti jede!“

Dívka si nedala dvakrát říkati; spatřila totiž u brány důstojníka, který se jí zdál jako král oděn býti. Hněvivě, že překvapil stráž mluvící s děvčetem, pohlédl na ubohou, jakoby ji chtěl zrakem shltnouti. Potom slyšela, jak lál vojínům, nechápajíc, co vzbudilo jeho hněv.

Pospíšila si do města a našla tržiště. Tu i tam viděla vojíny v různém oděvu, ale případ se stráží ji učinil opatrnější. Obrátila se tedy na měšťanku:

„Prosím vás, znáte flámsky?“

„Ano.“

„Buďte tak dobra, kde leží myslivci?“

„Jděte okolo toho rohu až na konec ulice; tam jsou jejich kasárny.“

„Děkuji tisíckrát.“

Budovu poznala hned, jak po množství vojáků, tak po bubnování, které uvnitř zavznívalo.

Usmívajíc se radostí, šla zrovna do vrat; ale stráž ji hrubě odbyla.

„Stůj! Zpátky! Tam nesmí nikdo!“

Když dívka ještě krok učinila, tlačil ji strážník zpět.

„Ach příteli, ráda bych mluvila s někým, který jest též vojákem. Co mám činiti?“

„U kterého je bataillonu a compagnie?“

„Nevím.“

„Tedy sečkejte půl hodiny. Hned se dá znamení, aby si šli pro polévku a brzo na to ku cvičení. Tu uvidíte veškeré mužstvo. Jděte a vypijte za tím sklenicí vedlé u ‚Svornosti‘ — a nechejte mne na pokoji; adjutant již na nás brejlí!“

Strážník nechal užaslou Ludku státi, udeřil pravicí silně na pažbu, pohodil hlavou a kráčel pyšně sem i tam, o mladou selku se nestaraje.

Ludka se na chvíli zamyslí. Už jí stálé odstrkování počínalo boleti. Chtěla počkati na vycházku myslivců a každého si pozorně prohlédnouti. Jana musí poznati. Ale za těch myšlenek přešla chmůra její obličejem; napadlo jí, že slepec nepůjde s druhými se cvičit. — Než konečně proč ne? Vše zdálo se jí zde tak podivno a neobyčejno. Jsouc na rozpacích, uposlechla rady vojínovy a ubírala se pomalu ke „Svornosti.“ V hospůdce si dala nalíti sklenici piva a posadila se všecka zahabena do kouta.

Ve světnici bylo osm nebo deset vojínů, kteří stáli podlé nalévárny, hlasitě rozmlouvajíce.

Když dívka vstoupila, obrátili se všichni. Poněvadž mluvili francouzsky nebo vallonsky, nerozuměla Ludka, co o ní hovořili; ač pohledy jejich ji uváděly do rozpaků, usmála se přece a pozdravila:

„Dobrý den, přátelé.“

Tito vojíni zdáli se jí býti dobrými lidmi, jednoho vyjímaje, jenž, jsa starším, jakousi nadvládu nade druhými si osoboval. Na ruku měl bílé rukavice, knoflíky jeho kabátu zářily jako zlato, komisní čapka seděla mu furiantsky na levém uchu; notné vousy jeho byly navoskovány a do výše vysoukány.

Postava a zevnějšek jeho nezbuzovaly v dívce žádného mínění špatného, jen ji rmoutilo, že drze si ji prohlížeje, ji přinutil, zrak sklopiti.

Co ji prohlíželi a hostinská sklenici piva stavěla na stůl, přiblížil se mladý voják, příjemné tváře a vlídného zraku k děvě, sklénku jí na přípitek podáváje a v nářečí kempenském oslovuje:

„Ťukneme si! Zajisté jste od Antverp?“

„Nikoli; od svatého Antonína.“

„A já jsem ze Sevína; to jsme sousedé!“

Radost rozjasnila tvář dívčinu: bylo jí, jakoby bratra našla. Zatím přistoupili též ostatní myslivci ke stolu; voják s navoskovanými vousy posadil se hned vedle Ludky. Jí byla taková důvěrnost nenesitelnou. Uchopila krajana za ruku:

„Příteli, posaďte se vedlé mne; bojím se toho člověka. Co si o mne myslí?“

„Pah! pah! Nechejte toho větroplacha! Jen ať se vás dotkne a má pěst ho naučí!“

Těmi slovy povzbuzena, obrátila se Ludka k posměváčkovi: „Prosím vás, pane vojáku, abyste se trochu vzdálil. Co chcete? Či mě považujete za špatnou osobu?“

Vojín se úštěpačně zasmál, ale přece postrčil stolicí do zadu, různé žerty pronášeje, jimž děva na štěstí nerozuměla.

„Řekněte mně, příteli,“ tázala se Ludka svého ochrance, — „jak se jmenujete?“

„Sus Klés.“

„Sus Klés? Hledme, před čtrnácti dny jsme prodali vašemu otcí telátko; mám tady ještě peníze za ně!“

„Co dělá můj otec? Je zdrav?“

„Docela. Muž jako dub; — teď mi připadá, že má syna na vojně. Než neznáte našeho Jana?“

„Jak se jmenuje?“

„Bréms.“

„O Bože, abych ho neznal! Jsme u jedné setniny. Dokud ho oči nerozbolely, chodili jsme pořád spolu.“

Velmi pohnuta sáhla dívka se vzdechem po jeho pravici. „Teď děkuji milému Pánu Bohu, že jsem vešla do hospody. Ukážete mně, kde je, není-li pravda?“

„Jistě. Dovedu vás do nemocnice. — Víte, že oslepl?“

„Bohužel ano. — Tolik jsme se pro to naplakaly! . . .“

Ostatní myslivci udiveně hleděli, jak náhle povstává přátelství mezi jich druhem a dívkou. Jen Vallon rejdlil se svou židlí z koutu do koutu, až se k Ludce přiblížil a ji po líci pohladil, právě kdy se nejméně nadála.

Flaming vyskočiv, divoce mu pohrozil, ale Ludka, jejíž obličej hořel hněvem, vlepila nestoudníkovi takovou, až mu v uších zahučelo.

Jakmile se však vzpamatoval, proměnila se světnice v hotové bojiště. Udeřený uchopil sklenici, chtěje jí mrstiti po dívce, ale krajan její, jsa silnějším, mu ji vykroutil. Ostatní odtrhovali je od sebe, napomínajíce, že se nesluší vojákům tlouci se pěsti.

Co Ludka, strachem se třesouc, naslouchala nadávkám a klení, co vojáci sebou sem i tam zmítali a hostinská křičela, že zavolá stráž, zavznělo v kasárnách bubnování.

„Polévka! Polévka!“ volali všichni a hrnuli se ze dveří.

Myslivec Ludkou udeřený ještě několikrát zaklel a obrátiv se k Susovi, pravil lámanou frančtinou:

„O páté na cvičišti. Tam se spravíme!“

„Dobře, dobře, tlachale!“

„Ach, Susi, co jsem vystála!“ vzdychla Ludka, vidouc se s ochrancem samotnou. — „Bohudík, že je po tom!“

„Ještě ne. Večer půjdeme na šavle.“

„O Bože! a to pro mne!“

„Neboj se! Taková hloupost! Pah! Večer již zase pijeme spolu; u Vallonů není jinak. Teď pojď rychle, ať tě dovedu do nemocnice k Janovi.“

Ludka zaplativši pivo, vyšla z hostince za vojínem, který ji provedl dvěma nebo třemi ulicemi a propustil, řka:

„Vidíte onoho vojína na lavici přede vraty tam toho domu? Nu, tam je lazaret. Promluvte s vojákem. Snad vás vpustí, je-li možno. Až přijdete domů, pozdravujte za příležitosti otce!“

„Děkuji tisíckrát, příteli!“ odvětila Ludka, ubírajíc se k nemocnici.

Jakmile se však viděla samotnou, zmocnila se jí nemalá úzkost a téměř pozbyla mysli, aby oslovila vojína na lavici sedícího. Čím však blíže přicházela, tím radostnější úsměv hrál jí kolem rtů; zdálo se jí, jakoby znala vojína. A skutečně sotva že byla před ním několik kroků, již ho zavolala jménem; byl to Jakoubek či Kuba z dědiny Pistu, o němž Jan psal, že se stal desátníkem, a který teď seděl na lavici jako strážník.

Jen dívku spozoroval, již vyskočil a jásavě k ní spěchal, volaje udiven:

„Cože, Ludko, jste vy to? — O Bože, to jsem rád, že vás vidím! Jak se daří u nás na vesnici? Ozdravěla maminka? Co je s Lojskou Ferbetovou? Vědí doma, že jsem kaprálem? Co tomu říkala Lojska?“

„Posud je vše dobře,“ odpovídala Ludka. — „Vaše matka byla v neděli na velké; zimnice ji opustila, ale vyhlíží bledá, jak ji nemoc sebrala. Jdouc mimo, řekla jsem Lojsce, že jste obristem.“

„Nu, a nesmála se?“

„Ne; začervenala se až po uši; byla tak ráda, že nemohla promluvit; viděla jsem jí to na očích.“

Kuba, desátník, sklopil pomalu hlavu a zadíval se k zemi; tahy tváře jeho se změnily; cítil sám, že se studem zardívají jeho líce a srdce prudčeji tluče. Rodná vesnička s nivami a poli, čisté oko jeho milenky, přívětivý úsměv matčin, nedělní veselost po dlouhé práci, písně pod zelenou lípou, štěbot zkrocené straky, štěkot domácího psa, šum jedlí . . . vše to oživilo znova a čerstvě před jeho zrakem, vše to znělo mu lákavě v sluch a oblilo sladkou touhou.

„Co jsem řekla, Kubo, že jste tak zasmušilým?“ tázala se zticha Ludka.

„Ach, nevím sám; postavila se mi najednou před oči naše vesnička tak zřetelně, že jsem viděl slunce na věži kostelní se odrážeti. Otec seděl na zápraží a matka vedle něho, a slyšel jsem, jak rozprávěli o mě. — Nevěděl jsem téměř o sobě a teď je po tom.“

„Pojďte, Kubo“ — prosila Ludka — „zaveďte mne k Janovi; ten bude vesel, až mne uvidí!“

„Znáte již tedy jeho neštěstí?“

„Ach ano; právě proto přicházím, abych s ním mluvila a ho potěšila. — Nenechejte mne zde státi a doveďte mne brzy k němu!“

„Ludko, lituji vás,“ vzdychl vojín opravdově zarmoucen.

„A proč?“ zvolala Ludka. — „Ach Kubo, pojďte a neděste mne!“

„Ubohá Ludko; k slepým nesmí nikdo pod těžkým trestem.“

Bolestný sten vyšel dívce z úst; přikryla si zástěrou oči a naříkala:

„Ach Bože, Bože! Čtyry dlouhé dny jsem putovala a se soužila a teď ho nesmím viděti. Pak vám živá odtud neodejdu, to můžete věděti!“

„Ludko, nekřičte mně tolik na ulici,“ pravil Kuba, „lidé se zastaví a budou zevlovati na nás. Buďte ticha!“

„Dívka si otřela slzy a s výrazem odhodlanosti pravila:

„A kdybych se měla k němu jako zloděj vplížiti, kdyby mne šavlí srdce rozbodali, musím ho viděti a s ním mluviti! Ať mne zabrání, budou-li moci!“

„Poslyšte, Ludko,“ pravil desátník tiše — „ztratím snad třapce, ale pro vás to udělám. Buďte klidna a dělejte, jakoby nic nebylo. Poručík půjde

hned k veliteli s raportem, doktor již zde byl a řiditel se tady neukáže. Jakmile se poručík vzdálí, dovedu vás do oddělení slepých. Ale Ludko, přijdu-li do žumpy a pozbudu-li trápců, povězte matce a Lojsce, že se tak stalo z přátelství a milosrdenství.“

„Buďte jist, Kubo,“ odpověděla dívka, majíc oči slzami vlhké, „že vám budu vděčna po celý život; jen mě nechejte jednat; Lojska vám napíše psaní, jakmile přijdu domů.“

„Nezná psáti,“ vzdychl Kuba.

„Tím lépe já,“ odvětila dívka, „napíše vám toho za ni, až budete radostí skákat.“

„Hleďte, Ludko, stojím zde na stráži a je mi zakázáno, s někým mluvit. Pojdte a posadme se na lavici; až poručík půjde, řeknu, že jste má sestra; jinak zkazí vše. Zatím mluvmě něco o přátelích doma! Vzal si již sládkův Nel Děriksovu? Je z hříběte našeho pěkný kůň?“

Posadili se v nějaké vzdálenosti od sebe a počali hovořiti o nepřítomných.

* * *

V nemocnici bylo zvláštní oddělení pro nemocné na oči, jehož okna byla zandána záclonami ze zeleného papíru, aby nevníkl ni jeden paprsek sluneční. Vidomým nebylo v něm příliš volno, neboť kalné to přítmí oblévalo vše smutnou černí, že hrud byla sevřena pocitem stísněnosti. Nebylo tam vlastně ani světla ani tmy, ale člověku bylo nejprvé přivyknouti na ten věčně zelený den, aby mohl

rozeznati jednotlivé předměty. Nad to, ač lidé tam bydlili a nevyslovitelným bolem byli stíženi, panovalo po celém oddělení ticho hrobové, přerušované jen bolestným stenáním, kdy lékař pálil oči pekelným kaménkem.

Podél stěn seděli slepci na dřevěných lavicích nepohyblivě a němě jako strašidla. Každý měl dlouhý štít zelený, sahající od čela tak hluboko přes obličej, že nebylo možno tváře rozeznati.

V nejzazším koutě seděl Jan Bréms, hlavu máje na hruď skloněnou a dumaje o věcech, které tak miloval a které nikdy neuvidí. Duše jeho dlela v dálce u rodičů a přátel. Pod zeleným štítem hrál mu tichý úsměv kolem rtů, které se pohybovaly, jakoby rozmlouvaly s neviditelnou bytostí. Právě vstoupil mu obraz jeho družky před oči ze všech vzpomínek nejjasněji a do ucha zaznívalo mu ostýchavé vyznání přátelství, když zaslechl sotva slyšitelný zvuk na schodech. Zdálo se mu, jakoby vysloveno bylo jeho jméno. Třesa se, vyskočil, jako dotknut neviditelnou rukou a bezvolně vzdychl: „Ludko! Ludko!“

Z venka se otevřely dvěře a dívka vedena jsouc desátníkem, vstoupila na práh. Uzřevši temnou jizbu a stíny, zahalené zelenými štíty ustoupila leknutím. Ale Jan poznal hlas její a rozpřaženýma rukama hmataje a hledaje, tápal se k ní. I ona spatřila nešťastného druha, spěchala plačky k němu a objala ho okolo krku.

Zprvu nebylo slyšeti než: „Ludko! — Jene!“ pronášené láskou, sousrastí a zármutkem. Vzlykajíc, visela dívka na hrudi jinochově, až konečně sklopila mdlobou hlavu na stranu a ruce jí klesly dole.

Mezi tím obklopili je též ostatní slepci, prsty dívku ohmatávající. Dotknutí to přivedlo ji k sobě. Ustoupila s Janem a pravila uleknuta:

„Pro Boha, Jene, co je to? Řekni jim, at mně dají pokoj! Jinak zde nemohu býti.“

„Neboj se, Ludko“; — odpovětil Jan — „slepci vidí prsty. Ohmatávají tvůj oděv, aby zvěděli, z kterého jsi kraje. Nemíní nic zlého.“

„Ach, ubožáci! vzdychla Ludka, „je-li tomu tak, odpouštím jim s radostí; ale milo mně to není. Posadíme se raději do koutu; mám ti, Jene, mnoho, mnoho říci!“ Za těch slov uvedla ho k sedadlům a usedla vedlé něho, ruce jeho ve svých držíc.

Rozmluvu, která teď počala, byla as velmi pohnutlivá, neb na obličejí Ludčině střídala se hned radost, hned smutek, hned slzy a často tiskla Janovi vroucně ruce. Jistě se snažila, vlíti balsám útěchy do srdce nešťastníkova, některá slyšitelná slova byla tak přívětiva a chlácholiva, jako nejsladší slovo lásky. Na tváři Janově, který posunul štít do výše, bylo zříti zvláštní výraz snivé pozornosti a zároveň bolu a zoufalosti.

Slepce stáli mlčky v polokruhu kolem mluvících, pozorně naslouchající, aby též oni několik potěšitelných slov zachytili.

Desátník chodil přede dveřmi a časem vstrčil hlavu do světnice, nestrojil-li se Ludka k odchodu. Náhle sebou trhl a líce jeho lekem sesinaly.

Na schodech uzřel poručíka. — Nehýbaje se, vpustil ho do světnice a následoval se sklopenou hlavou, jako bídny hříšník.

Sotva že poručík znamenal přítomnost cizí osoby, již se z úst jeho vyřinul proud nadávek.

„Hoj, vy jste pustil cizince! A k tomu ženy! Okamžitě dám vás vystřídati a na čtrnáct hodin zavřítí! Podržíte-li třepece desátnické, nebude mou vinou!“

Ludka pŕvstala a prosebně pravila k rozhněvanému poručíkovi:

„O pane obriste, buďte milosrden! Jsem sama vinna, jen mými slzami se dal pohnouti a mne sem pustil!“

Netrpělivě hlavou potřásaje, vpadl jí poručík posměšně v řeč:

„Tak, to je ono! — Já znám svou povinnost a vím, co jest mně konati . . . A teď okamžitě ven! Klidte se! Rychle!“

Dívka neočekávaným rozkazem všecka ustrnula; pozorujíc však, že věc jde do opravdy, přistoupila chvějíc se k němu a prosila:

„Jen půl hodinky ještě! Budu se za vás . . .“

„Jděte! Jděte, ať je konec hloupé komedii!“
supěl poručík. „Ani minuty!“

„Ale pro Boha, přicházím pěšky z druhého konce země, abych potěšila Jana, a vy mne odháníte! — Vždyť jsem mu ještě nic nepověděla!“

„Půjďte, nebo ne?“ — rozkřikl se poručík, vztekem dupaje.

Dívce zalily se oči; sepjala ruce k poručíkovi a vzlykajíc prosila:

„Pro Rodičku Boží, příteli, jen čtvrt hodiny! Nezahubte mne! Mějte útrpnost s ubohým slepcem! Může vás to též potkati! Muži! nepuklo by vám srdce, kdybyste viděl, jak vám odhánějí matku nebo sestru, jako psa? Ustrňte se; budu vám vděčna po celý život!“

Jan i ostatní slepci, rozhořčení tvrdostí poručíkovou, podporovali dívčinu prosbu. Celou světnici zavládl nepokoj a reptání. Poručík ještě více rozzloben, hrozil jim chlebem a vodou a uchoпил poslěze Ludku za rámě, aby ji vyvedl; ta znamenavši jeho úmysl, vytrhla se a běžela k Janovi, s nářkem ho objímajíc. Smutný, ale přesvědčený jinoch, že rozloučení nezabrání, chtěl ji potěšiti a pošeptal jí nakvap několik věcí, na něž za rozmluvy zapomněli.

Poručík, spěšně se vrátiv, vložil ruku na ni a snažil se, ji od Jana odervati; ale Ludka železným ramenem druha objímajíc, mocně mu odporovala, až onen poslěze zvolal:

„Kubo! desátníku! Co stojíte jako dřevo u dveří? Sem pojdte! Poroučím vám, abyste selku vyhodil, nebo draze to zaplatíte! Pospěšte si!“

Jakub přiblížil se váhavě k dívce a vzal ji dvěma prsty za šat.

„Ludko, bolí mne to, ale nemohu si pomoci. Odejděte klidně! Rozkaz je rozkaz; desátník musí činiti, co mu služba předpisuje.“

Ludka se pustila druhá, vzpřímila hlavu a přistoupila, stále štkajíc, k poručíku:

„Pane plukovníku, jdu; ale promiňte mně i Jakubovi. Bůh se vám odmění. Máte též srdce v těle a všichni lidé jsou bratří. Není-li pravda, že zapomenete na vše? V modlitbě budu na vás pamatovati.“

Hněv poručíkův se utišil, když viděl, že se rozkazu jeho vyhovuje bez odporu; modré oči a sladký hlas vykonaly též svůj díl.

„Nu, tedy jen jděte rychle — a zůstane-li vše tajno, budu i já ze soustrasti k vám mlčeti a zapomenou.“

„Ach, dobrý člověče!“ zvolala Ludka. „Věděla jsem to; vždyť mluvíte flámsky jako my; půjdu okamžitě, jen jediné ještě: s Bohem!“

Objala nešťastného slepce, jenž jako bez citu se dal políbiti, pošeptala mu několik kouzelných slov a obrátila se s pláčem a vzlykáním ke dveřím. Tam otočila hlavu a vyrazivši pronikavý skřek, chtěla se vrátiti, ale mocná páže poručíkova ji zadržela. Uzřela totiž, že druh její klesl k zemi a hlavou padl na lavici. Pohled ten dojal ji tou měrou, že se úzkostí na všech údech chvěla.

Zchvácená, zesláblá na smrt, poslušná jako mučence a téměř bez citu kráčela mezi poručíkem a desátníkem po schodech na nádvoří. Tam se nechala takořka vléci, nebo nohy její se zpechovaly, učiniti krok, jenž jí vzdaloval od Jana. Nepromluvila slova, jen tiché slzy hrnuly se jí po lících a svědčily o jejím bolu.

Na schodech přede dveřmi, vedoucími taktéž do nádvoří, stála bohatě oděná paní s ušlechtilými rysy tváře. Již ze vzdálí pozorovala dívku a zdálo se, že je dychtíva zvědět, co se jí přihodilo.

Čím blíže dívka přicházela, tím větší útrpnost jevil panin zrak.

Ludka to shlédla a paprsek naděje projel jí srdcem.

„To je paní představeného nemocnice,“ šeptal jí Kuba, „velmi dobrá paní. Je od Antverp.“

Dívka kráčela rychleji a rychleji a zdálo se, že má na spěch, aby se dostala z brány; když však byla po blízkou dámě, obrátila se náhle a vrhla se s rozpřaženýma rukama k jejím nohám.

„Ach, pomoc, paní! Slitování!“

Dáma byla překvapena a na rozpacích, chvíli prohlížela si mladou selku, která upírala na ni své krásné modré oči a v slzách plná naděje se usmívala. Uchopivši Ludku za ruku, kázala jí povstati a pravila přívětivě:

„Vejdí do vnitř, milé dítě! Tam mně povíš, co tě zarmoutilo.“

Za těch slov, nevšímajíc si poručíka, který uctivě přiložil pravici k čapce, uvedla dívku do svého obydlí a podala jí židli.

Ve světlici byl důstojník myslivců, jenž stoje před pultem psal; zvědavě a s účastenstvím díval se od svého stolu na dívku, očekávaje beze hnutí další vysvětlení.

Dáma — manželka důstojníková — položila Ludce ruku na rámě, řkouc:

„Pojď, pojď a potěš se; nestane se ti nic zlého. Teď mně pověz, co tě polekalo; bude-li možno, pomohu ráda.“

„Ach paní!“ vzdychla Ludka, ruku neočekávané ochránitelky vroucně líbajíc — „Bůh vám žehnej za tu dobrotu! Jsem chudá dívka selská z kraje mezi sv. Antonínem a Magerhalem v Kempensku. Náš Jan se vylosoval za vojína. Před čtyřmi dny napsal své matce psaní, že ho rozbolely oči, a mně samé, že je slep na celý život. Téměř dvě hodiny jsem ležela pod stromem jako mrtvá, když jsem je přečetla, ale jeho matce jsem nesměla ničeho říci, aby nezemřela žalem. Druhého dne z rána dala jsem se na cestu do Fenlova, neznajíc, kudy se tam jde; poptávala jsem se, bloudila, sem a tam jsem se naběhala, hanbu a úsměšky jsem trpěla, šla jsem dnem i nocí, nejedíc a nepijíc, až mně nohy zkrvácely. Když se tak tři dny soužím jako zbloudilá ovce, přijdu konečně sem; hoch z naší vesnice, který je už desátníkem,

vpustil mne z útrpnosti; vidím našeho Jana, jak má naběhlé oči, chce ho potěšiti — tu přijde ten poručík a vyžene mne. — Teď ho nemám již uzříti, musím ho opustiti a zanechati bez potěchy. „O, to je nemožno! Pomyslete jen, co jsem vytrpěla, než jsem došla sem, a slitujte se!“

„Je vaším bratrem?“ — tázal se důstojník od stolu.

Dívka sklonila hlavu, aby skryla studem zčervenalá líce. Po krátkém mlčení pozdvihla oči a pravila:

„Nejsem, pane, jeho sestrou; ale od dětinství bydlíme pod jednou střechou; jeho rodiče byli jako mými; on miluje mou matku, jako svou, a děd jeho mne chovával, když jsem nemohla ještě choditi; spolu sdíleli jsme práci a výdělek, radost a zármutek.“

Na to sklopila opět zrak a pravila tišším hlasem:

„Od té doby, co je nešťasten, cítím, že nejsem jeho sestrou.“

Pohnut těmi slovy, povstal důstojník od stolu a blížil se Ludce.

„Ubohé dítě,“ — vzdychla paní — „nechej takových myšlenek. Slepce nemůžeš milovati!“

Ludka se zachvěla žalostí.

„Ho opustiti!“ zvolala — „Na něj zapoměti, poněvadž je slep a nešťasten! Ó paní, buďte tak

dobra a neříkejte mně ta slova po druhé; píchají mne k srdci jako nožem!“

A proud slzí vytryskl jí z očí.

Důstojník promluvil něco po francouzsku s manželkou. Privil, že došel od ministerstva rozkaz, jímž bylo plukovníkovi nařízeno, aby propustil nevidomé vojiny na neurčitou dovolenou, a doma aby propuštění z vojny očekávali. Ač rozkaz měl vejíti v platnost teprve za několik dní, byl ochoten, pokusiti se u plukovníka, aby Ludčin druh mohl s ní jíti jednoho dne domů.

Ludka sice nerozumněla, co mluvili; pozorovala však, že paní manžela k čemus dobrému pobádá, i kynula prosebně hlavou, jakoby chtěla povzbuditi důstojníka k šlechetnému předsevzetí.

Důstojník se obrátil k Ludce:

„Byla byste ráda, kdyby se váš druh vrátil zároveň s vámi domů?“

Nepopsatelný výraz radosti a úzkosti přelétl tvář Ludčinu. Modré oči její lpěly dychtivě na ústech důstojníkových, dalšího očekávajíce. Konečně mohla promluvíti.

„Ráda? Ráda? Vaše otázka mne skoro usmrtí! O pane, neklamte mne takovou nadějí! Do prachu bych se před vámi vrhla a nohy vaše z vděčnosti zlíbala!“

Důstojník uchopil rychle čáko a opásav si šavli, odcházel řka:

„Buďte jen dobré mysli; snad se mi úmysl podaří. Najisto však budete mluvit s Janem; o to se já postarám.“

Několik nesrozumitelných zvuků díků provázelo důstojníka až na předdvorí; pak počala děkovati své dobroditelkyni, která jí však k slovu nepřipustila, nýbrž běžela do kuchyně a vrátila se s děvečkou, jež přistrčila k Ludce stolec a předložila jí chléb, maso a víno.

„Jez a pij do sytosti!“ — pobízela paní. — „Přeji ti z celého srdce.“

„Věřím úplně; než čím jsem si toho zasloužila; jednáte se mnou jako vlastní matka. Bůh se vám odměň!“

„Již jsi asi dlouho nic nepojedla?“ — tázala se paní.

„Od třetí hodiny ranní,“ — odvětila Ludka, s chutí se dávajíc do jídla. — „Šla jsem sedm hodin, ale nyní děkuji Pánu Bohu, že mne k vám zavedl.“

Dlouho ještě děkovala Ludka a dlouho ji paní těšila, nebo důstojník zůstal přes dvě hodiny venku. Ludka zatím vyprávěla o svém životě a s láskou mluvila o krásném, milovaném Kempensku, kde duch i tělo jsou čisty jako vzduch širé roviny, kde každý pocit duše je ovanut dechem přímosti a pozitivosti, jako květnaté nivy, které se halí každého jitra v balsamové vůně . . .

Paní se zalíbila dívka, jejíž nehledaná řeč prozrazovala bystrý rozum a čisté srdce. Mnohdy dojala ji slova Ludčina tou měrou, že se jí zarsily oči pohnutím.

Mezi tím se vrátil důstojník a provázen jsa poručíkem, vešel ku slepcům. Po nějaké době sestupoval po schodech a Jan následoval s balíkem na zádech a holí v ruce, veden jsa poručíkem, do bytu důstojníkovy. Tam uchopil ho tento za pravici, řka: „Tamhle čeká Ludka na vás.“

To mluvě, otevřel dvěře.

Jan vytáhl papír z kapsy a ve výši jím mávaje, volal s plesáním:

„Ludko, drahá Ludko, smím jíti domů! Už nebudu vojákem! Zde mám propuštění!“

„Pravda, skutečná pravda,“ — dotvrzoval důstojník, vida, že se Ludka neodvažuje uvěřiti.

V tom vstoupil také Jan do světnice; ale Ludka neběžela mu vstříc; radost ji schromila; po kolenou doplížila se ku své dobroditelkyni, sedící poněkud dále na pohovce a plačky hleděla jí do očí:

„Ó paní, nepřijdete-li vy do nebe, kdo se tam dostane? Ach srdce mně pukne blahem! Díky!
— Díky!“

A skutečně klesla jí hlava bez vlády do klínu panina. Náhle se však probudila z radostného omámení, vzchopila se a s radostným jásáním, z něhož jen jméno mladíkovo zaznívalo, padla mu kolem krku.

Projevivše svou vděčnost, jak mohli, a vřelými slovy poděkovavše, opustili Ludka a Jan lazaret, provázeni jsouce blahopřáním svých dobrodinců.

* * *

Bylo neobyčejnou podívanou, viděti květoucí selku, ana vede nevidomého vojína za ruku ulicemi města Fenlova. Všichni se zastavovali, žasnouce, ne tak nad ubožákem slepcem, jenž kráčel vedle dívky s torbou na zádech a zeleným štítem na očích, jako spíše poutáni jsouce výrazem hrdosti a vítězoslávy, který zářil z tváři dívčiny.

Dobrá Ludka byla tak šťastna a hrda na výsledek svého se obětování a své odvahy, že majíc hlavu vztyčenu a obličej blahem rozjasněný, kráčela mezi měšťáky, ani nejmenšího pohledu je za hodna neuznávajíc. Měla velmi na spěch, aby již byla z města, a pobádala slepce k rychlejší chůzi, neboť neočekávané vítězství ji překvapilo. Sotva mohla tomu věřit a cítila posud jakousi stísněnost a strach, že jí druha odervou.

Konečně vyšli z brány a viděli na obzoru širé pole, jímž vedla cesta k jejich vesnici. Teď teprve se odlehčilo Ludce, vděčně pozvedla zraky k nebi, poznamenala se svatým křížem a z plna hrdla zajásala.

„Teď pojď, Jene! Teď jsme svobodni!“

5.

Slunce ještě pořádně pražilo, ač se stíny stromů značně prodlužovaly; nad nivami a poli chvěl se průhledný dech léta; ne větérek nezavál listím a ptáci seděli tiše mezi větvemi, sotva si od-dychující; všechny hlasy v přírodě zmlkly; kam bylo možno dohlédnouti, nikde nebylo lze spatřiti ani člověka ani živočicha a zdálo se, že sama země unavením usnula.

Na kraji polní cesty, zastíněné větvemi dubů, odpočíval spící voják, maje hlavu opřenu o vojenskou torbu a nohy obnaženy; střevíce ležely vedle něho.

Mladá dívka selská seděla po jeho boku a odháněla tiše větvi mouchy s jeho obličeje a nohou.

Voják odpočíval na loži z mateřidoušky, která vydávala kolkolem sladkou vůni; divoké zvonky skláněly své korunky k jeho čelu a blankytný hořec vztyčoval mu u nohou skvostný kalich.

Již asi notnou dobu odpočíval voják, nebo družka jeho pohlédla nejednou nepokojně ke slunci. Snad povstala starost její i z jiné příčiny. Skutečně se zármutkem pozorovala, že slunce přešlo dub a že některé paprsky jeho plným žářem padají na spícího. Rozpaky její vzrůstaly; nejprve se snažila, ohnouti a svázati několik větví dubových, aby chránily klid vojínův; než pokus byl marný, poněvadž slunce svítilo přímo na kraj cesty.

V největším tichu povstala, vplížila se do křoví, urázla dvě stejné haluze, postavila se před vojína a pozorujíc slunce, zabodla je vedle něho. Pak rozvázala zástěru a zavěsila ji jako stínidlo nad obličej spícího; na to spokojeně se usmívajíc, opět usedla.

Dosti dlouhý čas naslouchala jeho dýchání, jakoby četala tlukot jeho srdce. Konečně sebou vojín pohnul a hmataje kolem sebe, zvolal stísněným hlasem:

„Ludko, Ludko, kde jsi?“

Dívka chopivši se jeho ruky, pravila:

„Upokoj se, Jene. Zde jsem. Ty se chvěješ? Co se ti stalo?“

„Oh, snil jsem, že jsi odešla ode mne,“ odvětil jinoch, povstávaje. „Bože, jaký to sen! Ještě cítím studený pot na čele.“

„Co to máš jen za myšlenky!“ — hrozila mu dívka v líčeném hněvu. — „Tím lépe, Jene, že jsi snil; bude to jistou známkou, že se sen nevyplní; sny musíš obyčejně opačně vykládati.“ —

„Je pravda;“ — odvětil vojín, ruku jí tiskna — „Jen Bůh na nebesích může se ti odměniti.“

To mluvíc rozvázala dívka řemeny vaku a vyndala chléb s masem. Obé rozřezala na malé kousky a položila na mateřídoušku před vojína. Zároveň se laskavě otázala:

„Jak je ti, Jene? Odpočinuls si už? Zotavil tě spánek?“

„Umdlen nejsem,“ — zněla odpověď — „ale nevím sám, co jsem tak smuten po tom ošklivém snu.“

„Vše přejde; snad to pochází od tvrdého spánku na zemi. — Přichystala jsem ti jídlo; budeš jísti?“

„Ano, mám hlad, Ludko.“

Ludka mu kladla do dlaně chléb a maso, kousek po kousku. Co onen potravu mlčky přijímal, prohlížela ona pozorně jeho obličej a vystřehla v něm stopy žalu a málomyslnosti. Domnívajíc se, že tvrdý spánek je toho příčinou, nehleděla mysl jeho rozveseliti. Jakmile mu dala poslední sousto, obula mu punčochy a střevíce; vojín povstav, chytil se vaku; Ludka odstrčila jeho ruku.

„Nikoli, Ludko, já jej ponesu;“ — prosil slepec — „všecka se unavíš; nesluší se potom také děvčeti, aby šlo s vojenskou torbou na zádech; je to dosti podivno, jde-li sama s vojínem. Co si lidé pomyslí?“

„Co je nám po lidech, Jene! Ty nevidíš a unavíš se desetkrát více, nežli já; téměř při každém kroku klopýtneš a mně není ostatně torba těžka.“

Připjala si ji na ramena a uvedši vojína do prostřed silnice, podala mu hůl, jejíž jeden konec sama držela, aby mohl slepec s jistotou za ní kráčet.

Když šli, pravila:

„Mám-li jíti rychleji, Jene, jen řekni; a rozprávějme trochu, aby se nám cesta ukrátila!“

Poněvadž se nedočkala odpovědi, obrátila se a stále jdouc podotkla:

„Nesmíš, Jene, pořád hlavu vēsiti; působíš mně tím zármutek.“

Slepec pozdvihl mlčky čelo a po několika krocích je opět sklopil. Byl patrně zabrán v pošourné myšlenky. I dívka to spozorovala a ač tesknota hlodala i na jejím srdci, pravila přece veselým hlasem, aby druha ze zamyšlení probudila:

„Ó Jene, zítra večer budeme doma. To bude radosti! Tvá matka se domnívá, že se posud trápíš ve tmavém chorobinci; ta bude šťastna!... A Tonek, jenž se tolik naplakal, když jsi odcházel, ten bude skákati a moje matka a děd!... Již je vidím s otevřenou náručí vstříc přicházeti... i ten volek bude rád; viděla jsem mu denně na očích, že nezapoměl na tebe... Děd zabije nejtučnějšího králíka a budeme hodovati jako králové. Kdybych již raději byla při tom!“

Tak hovoříc, ohlédala se častěji, aby vyčetla účinek svých slov. Pochybný úsměv byla jediná změna, kterou seznala. Znamení to dodalo jí myslí a ačkoli jinoch neodpovídal, pokračovala dále:

„A budeme-li, Jene, jednou doma, zůstanu navždy u tebe a nikdy tě neopustím. Nakoupím písniček a naučím se je a večer budeme zpívati u krbu; půjdu-li do pole, musíš se mnou a za práce si budeme všelicos povídati; co neuvidíš, to prsty ucítíš. Budeš pak také věděti, jak stojí obilí. V ne-

děli zavedu tě do kostela a večer na sklenici ku „Svornosti,“ abys s přátely trochu pohovořil. Vše bude, jakobys nebyl slep. Co tomu říkáš? Nebude to hezké?“

Lesklá slza vypadla z pod zeleného štítu vojína a skutálela se po jeho tváři na cestu. Sám odvětil temným hlasem:

„Tvůj hlas, Ludko, je tak sladký, že se mi srdce žalem chvěje. Naslouchám-li tvým libým řečím, jest mi, jakoby stál anděl strážný vedlé mě; a též tě tak zírám; máš bílá křídla a tělo tvé září jako slunce. Domnívám se, že mně milý Bůh popřává, abych viděl, jak někdy v nebi budeš odměněna za nepochopitelnou dobrotu.“

„Ach, Jene, nemluv tak divně,“ odvětila dívka, „žádám jediné, abys již nebyl smuten. Včera jsi byl veselejší!“

Slepec stáhl hůl k sobě a chopiv dívku za ruku, šel podlé ní, řka:

„Včera, Ludko, jsem se radoval, že mohu jíti domů. Ale od včerejška a co jsem spal, objevila se mi pravda. Teď hlodá něco na srdci mém, co ti nechci zamlčeti.“

„Ale, Jene, co ti vstouplo do hlavy? Ty mě rmoutíš, že sotva mohu jíti; pověz jen, co tě tísní, snad planá doměnka?“

„Ludko, pohovořme o tom jednou pokojně,“ odpověděl mladík, an mu hlas selhával. — „Jsi krásna, silna, dobrého srdce, znáš kdekterou práci,

a ty chceš svůj mladý život zahoditi a ztratiti z lásky a soustrasti k bídnému slepci? A pak, až naši rodiče budou odpočívati vedle kostela, až se stárneš, budeš sama a opuštěna na celém božím světě — pro mě?“

Dívka vzlykala hořce, smutným jeho hlasem jsouc zaražena.

„Ještě v posledním oddechu, Ludko, budu vzpomínati na okamžik, kdy jsme se loučili: rozuměl jsem dobře, co pravilo tvé modré oko, a to mne těšilo v trápeních. I když mně lékař páčil oči pekelným kaménkem a já bolestí úpěl, stála jsi přede mnou s tím zardělým čelem a já cítil, jak tvá ruka v mé se chvěje. Ach, kdyby dobrotivý Bůh jediné oko mně nechal, padl bych zde na kolena a prosil o tvou ruku a k smrti bych se upracoval, abych jen z části mohl odměniti tvou dobrotu. Teď však nemohu nic . . .“

„Ale pro Boha, Jene!“ zvolala dívka plná zoufalosti, „co mluvíš? Či mne chceš utrápiti? Nechápu ničeho. A co chceš tedy míti na světě?“

„Žal . . . a smrt,“ vzdychl mladík.

„Smrt?“ zvolala dívka trpce. — „Míniš, že tě nechám zahynouti? Co myslíš? Mluv zřetelněji; nemohu snést temných slov! Tak nepůjdeme dále. Posad se semhle, ať se ti ta ošklivá věc z hlavy vykourí!“

Uvedla ho na pokraj cesty, usadila do husté trávy a odloživši vak, pravila:

„Mluv, Jene, upřímně, co tím míníš.“

„Drahá Ludko, pochopíš úplně,“ odvětil vojín. „Ty chceš své mládí k vůli mně obětovati. Mohu žádati, abys pokazila sobě celý život? Pouhá myšlenka, že jsi odhodlána tak učiniti, trhá mi srdce. Chceš-li, abych se potěšil a byl vesel, slib mně, že budeš jen mou sestrou, že budeš choditi na posvícení a k hochům se v poctivosti přívětivě . . .“

Vzlykajíc přetrhla dívka hojnými slzami jeho řeč.

„Jene, Jene, jest možno, že můžeš býti tak zlomyslný? Ty rozbodáváš mně svou řečí srdce. To mám za svou dobrotu: Jdi, hleď si jiných hochů! Čím jsem si to zasloužila neb čím jsem zhřešila?“

Jan hledal ruku dívčinu a když ji našel, pravil ještě smutnějším hlasem:

„Ach, Ludko, ty mně nechceš rozuměti! Kdybych měl ještě šest očí, dal bych si je vypáliti z lásky k tobě, ač je slepota strastí, o níž nemá nikdo tušení, kdo jí nezkusil. Ale Bůh by mne jistě ztrestal, kdybych tvého života zneužil k svému prospěchu.“

„A poslechnu-li tvé ošklivé rady, pak na mne zapomeneš, není-li pravda?“

„Zapomněti!“ vzdychl slepec. „Kolem mne jest čirá tma. Musím po celý život jen dumati a sníti. A o čem? Jen o tvé dobrotě, a co mi řekly tvé oči při rozchodu.“

„A budeš milovati Ludku, i když přání tvému vyhoví?“

„Povždy, až do smrti.“

Dívka si otřela slzy z očí. Docela jiný výraz objevil se jí ve tváři; s radostnou pýchou odvětila:

„A já tě mám opustiti? Mám jíti s jinými na posvícení, co ty někde v koutě budeš seděti a na mne vzpomínati? Hochu, ty mluvíš divně. Kdybys to nebyl ty, hněvala bych se dlouho. Domníváš se, že nemám srdce? Ne, ne, ty jsi mne miloval, dokud jsi měl dvě krásné černé oči, teď budu já tebe milovati, když jsi je pozbyl. — A o jiných mně nemluv; rmoutíš mne tím! . . . Pomním-li na to, hned bych zaplakala.“

Jan tiskl němě, s obdivem a vděčně dívčinu pravici. Po nějaké době pravil: „Ludko, ty jsi anděl na zemi; jen ty jediná dovedeš, abych zapomněl, co mně Bůh odňal; než nemůže tak býti!“

„Ano,“ odvětila Ludka, „rozumím ti; chceš říci, že budu starou pannou. Tomu není tak; já se chci provdati, šťastně provdati, dříve než ozim zasejeme; rozumíš?“

„Provdati?“ šeptal vojín teskně. „Teď se upokojím, Ludko. Dejž Bůh, aby tě muž miloval, jak zasluhuješ. Chceš se tedy provdati? Za koho? Je z naší vesnice?“

„Ztratil jsi rozum?“ rozkřikla se dívka, až se jehličnatý les za ní rozléhal. „Provdám se. Za koho? Za tebe!“

„Bože, za mne? Za slepce?“

„Za tebe. Za toho, jenž by dal šest očí, aby mne mohl milovati.“

„Ó díky, díky za tak velikou dobrotu! Bůh ti žehnej za tolik lásky, ale . . .“

Ludka položivši mu ruku na ústa, udusila odpíravé „ale“, řkouc:

„Mlč, ty jsi mluvil tak opravdově a já naslouchala, až mně srdce v hrudi poskakovalo! Teď nechej mě něco říci! — Kdyby Ludka taktéž oslepla nějakým neštěstím, zapudil bys ji jako ubohou ovci? A kdyby tě milovala neustále ve své nehodě, odkopl bys ji pro dívky? Mluv!“

„Nesmím.“

„Musíš a upřímně musíš mluvit!“

„Ach, Ludko, učinil bych, co ty teď činíš; než přece nemůže tak býti! Co by řekli lidé?“

„Budiž!“ pravila dívka s důrazem, „zde ti slibuji svou ruku před Bohem, očekávajíce, že nám kněz brzy požehná.“

Vojín, slyše ta slova, pokryl si obličej oběma rukama a sklonil pomalu hlavu na prsa dívčina; omdléval téměř pohnutím, až Ludka nadšeně zvolala:

„Lidé? Kdo správně jedná, nepotřebuje se stydět. A když půjdu do kostela, abych vyřkla své „ano“, budu si mysliti, že Bůh na hoře ví, co je dobré a co zlé. Nechej mne jednati a dokáži, co zmůže pevné srdce a silná paže! Že ti nebude nic scházeti, o to se postará Ludka; ta bude tě

těšiti a obveselovati, dokud nás nerozloučí smrt! A matky, děd i Tonek budou žiti ve štěstí a spokojenosti, jako dříve. Nebude tak dobře?“

Vzlykaje a štkaje, líbal jí nevidomý vojín ruce. Šeptal ještě několik slov, aby odmítl milé nabídnutí, ale Ludka pravila rozhodným hlasem:

„Zde nemůžeme, Jene, ostati; pojďme dále! Setmí se než dojdeme ke statku, kde jsem noclehovala před čtyřmi dny. Vstaň a dáme se dále! Nechci nic více slyšeti; co praveno, zůstane. Mluvme raději o jiném!“

Vzala torbu na ramena, podala Janovi hůl, a oba kráčeli teď tiše ale vesele svou cestou dále.

6.

Druhého dne za svítání byla již Ludka na cestě, vojína majíc po boku a vojenský vak na plecích. Tráva na stranách silnice a květiny zářily v prvých paprscích slunečních jako démanty posázené a rosou skropené vrcholy jedlí byly oblity stříbrnou záplavou. Na východě rdělo se nebe zlatem a nachem; ze vzdáleného křoví valila se mlha a stoupala v kotoučích k nebi. Ptáci se již probudili a naplňovali vzduch zpěvem; včela bzučela od mateřídoušky k mateřídoušce a motýlové mihali se třepetavě kolem; vše usmívalo se vstříc rozbřesku krásného dne a vše jásalo ku příchodu slunce.

I Ludčina nálada byla stejná s náladou přírody: časem zanotila tu neb onu písničku a časem promluvila několik slov, aby odlehčila srdci. Vojín kráčel dlouho mlčky vedle ní; posléze se tázal:

„Ty jsi, Ludko, dnes vesela! Zajisté, že budeme míti pěknou pohodu. Nemohu ničeho viděti, ale slyším, jak ptáci pějí a věely u nohou mých bzučí.“

„Nikoli, Jene; pro to ne. Pojď sem ke mně. Povím ti něco neobyčejného. Jest to jen sen a byla bych jej málem zapomněla, ale co jsem se rozveselila, připadl mi opět na paměť. Sny jsou přece příjemny, nemyslíš Jene?“

„Někdy.“

„Ano, já míním, jsou-li krásny. Jako dnes v noci, nebyla jsem dávno tak šťastna a sen svůj bych nedala za dvacet dukátů a to přece hrozitánský peníz. Škoda, Jene, že sny nejsou někdy skutečností!“

„Co se ti zdálo, Ludko, tak pěkného?“

„Že jsi byl také při tom, můžeš si pomysli. Poslyš jen. Manželka nájemníková, dobrá žena, Bůh jí odměň, uvedla mne na noc do komůrky. Jsouc sama, poklekla jsem a modlila jsem se ku nejsvětější Panně, která tam stála na oltářičku. Nevím, jak dlouho jsem klečela, ale když jsem povstala, točila se mně hlava a já byla všecka omámena; tak se mně alespoň zdálo. Měsíc mezi tím vyšel a osvěcoval komůrku tak jasně, že mně

přicházela cizí. Položila jsem čelo na sklo, abych si schladila hlavu, a pak polosvlečená ulehla jsem na lože, abych zítra byla spíše na nohou. Nemohla jsem však přece usnouti, poněvadž měsíc mi svítil přímo do očí a já v něm viděla stále Davida s harfou. Zdaž jsem posléze usnula, nemohu říci; ale musilo tomu tak býti, nebo poslyš, co se stalo dále. Náhle dostal měsíc ústa a překrásně modré oči a začal se červenati jako jablko a usmíval se na mne tak přívětivě, že jsem byla všecka dojata. Jaktěžiy jsem neviděla ženskou, která by měla tak milou tvář; neb byla-li by na světě, lidé by před ní klekali. Najednou narůstly měsíci ruce a nohy a dlouhý šat s velikými květinami ze zlata; na hlavě jeho zářila koruna se sedmi zlatými hvězdami a v okamžiku byla to paní, nesoucí na lokti děťátko, že v nebi není pěknějšího andělíčka. O Bože, v tom byla to naše drahá Bohorodička, která stála živá přede mnou s Jezulátkem, jež se na mne smálo a mně kynulo . . . Teď přijde to nejlepší. Jak přišla do komůrky, nevím, ale seděla na židli u okna a ty ji jsi též viděl slepýma očima, neb oba jsme padli na kolena a sepjali k ní ruce. Pak pošeptala Boží Rodička cos Jezulátkovi a to dotklo se prstečkem tvých očí a ty, Jene, jsi s nevýslovnou radostí zaplesal: „Vidím! Vidím!“ To mne tak dojalo, že jsem ve spánku vyskočila a z lože vypadla . . . a bylo po radosti. Snila jsem jen a měsíc a David v něm svítili jako dříve s nebe do

mé komůrky. Panna Maria stála pokorně na oltářičku . . . Nebyl to pěkný sen?“

Zamlčela se, očekávajíc odpověď. Po krátké době pravil jinoch:

„Znáš, Ludko, velmi pěkně vypravovati. Srdce mně tlouklo prudčeji, co jsi mluvila; když jsi vyprávěla, že se Jezule dotklo mých očí, cítil jsem něco, co se nedá říci; a milou Pannu viděl jsem tak jasně a zřetelně, že mohu v písku nakreslit zlaté květiny, které zářily na jejím šatě.“

„Jaké květiny jsi viděl, Jene?“

„Veliké růže.“

„Já též; to je podivné.“

„A lilie, jaké květy v loni na sládkově zahradě.“

„A já jsem též viděla růže a lilie. Jak je to možno? Mně stojí rozum nad tím.“

„Ach, drahoušku,“ vzdychl Jan, „neoddávej se planým nadějím! Sny klamou; vše jest jen útěchou, kterou nám Bůh poslal na cestu.“

„To jest jedno!“ zvolala radostně dívka. „Mně se zdá, že mám Matku Boží ode dnešní noci ještě více ráda. Až budeme doma, vyprosím si u kostelníkovy Marjány stříbrného papíru a udělám obrazu pod lipou také korunku se sedmi hvězdami, a zmůžeme-li se kdy v životě na oděv se zlatými květy, dostane jej též. Pojdme však rychleji, než slunce vystoupí, a vezmi hůl, neb cesta je užší a nerovnější. Myslím, že jsme za rozmluvy sešli s cesty.“

„Dej pozor, Ludko; nohy mé již umdlévají; cítím, že dnes neujudu deset hodin.“

„Buď bez starosti, Jene!“ odvětila vůdkyně, jdouc méně rychle. „V rovném kraji, jako tento, nezabloudíme tak lehce a v dáli již vidím dvě lesklé věže: Mol a Beldova, jak nám dnes ráno pověděli.“

„Jsou ještě vzdáleny?“

„Dobré půldruhé hodiny. Dojdeš dnes dopoledne tak daleko?“

„Odpočineme-li někde, ano.“

„Tedy jen řekni, až nebudeš moci. Pak raději mlčme, neb se ještě více unavíš . . .“

* * *

Slunce zatím vystoupilo a počalo svůj úpal rozlévati po nivách. Horko bylo značné, že oba cestující se potem zalévali. Z vojínových však úst nevyšlo slůvko stesku; kráčel statně vedle své průvodkyně a nepřerušil ničím ticho, než poznámkou, že ho oči náramně pálí, jakoby slunce zvětšovalo horkými paprsky zánět.

Když ušli asi hodinu, zastavila se náhle Ludka, slepci slova neříkajíc.

„Co se stalo, Ludko, že tak tiše stojíš?“

„Ach, Jene,“ odvětila dívka zarmouceně, „pěkně jsem to vyvedla! Bůh ví, jak dlouho již nejsme na pravé cestě; teď stojím před širokou vodou a nevidím nikde mostu.“

„To je nemilé,“ vzdychl Jan, „jsem také unaven. Je voda hluboká?“

„Nikoli, jen široká; velmi dobře vidím až na dno! po kolena bysme se probrodili.“

„Pokusme se; nač dělati dlouhou zacházku.“

„Není možno; břehy jsou vysoký; neslezeš a nevylezeš. Pojď tedy; z nouze vše etností.“

Přehodivši vak na druhou stranu, uvedla slepce na kraj břehu a vstoupila do potoku; jinoch znamená, že jest ve vodě, otázal se:

„Co chceš, Ludko?“

„Chop se mého krku a drž se pevně,“ odvětila dívka, vojína k sobě přes všechny námitky přitahujíc. Přenesši pak těžké břímě ku druhému břehu, pravila:

„Na protivné straně jest, Jene, rokytí; chyt se větví a pomoz si nahoru; já ti též přispěji!“

Ten učinil, jak nařídila, a přišel šťastně na pevnou půdu. Ludka vystoupila za ním, a co se třásala vodu s oděvu, pravil k ní slepec:

„Je voda v potoku čista?“

„Jako sklo,“ odvětila dívka; „máš žízeň? Sečkej; mohu se ještě jednou promočiti, a ty dostaneš notný doušek vody.“

To mluvíc, odvazovala s torby polní kotlík vojenský; ale vojín podotkl:

„Pro to ne, Ludko; oči mne velmi pálí; nalej něco vody na šálek; snad si je omytím schladím.“

Dívka vstoupila do potoku, nabrala do kotlíku vody, přistoupila k nevidomému a vytáhnouc ze zánaďří bílý šátek lněný pravila:

„Posaď se, Jene; přetru ti oči sama; jinak se všecek zmáčíš.“

Vojín uposlechl a usedl do trávy, k slunci zády se obrátiv. Ludka mu odňala zelený štít a vymyla plátnem oči. Poněvadž se vyjádřil, že mu chladná voda působí značné polehčení, nepřestávala mu smáčeti obličej a čelo, až odstrčiv její ruku zvolal:

„Dost již, Ludko, dost!“

Když ustoupila málo na bok, aby vzala štít, vyskočil náhle slepec a s pronikavým křikem napřáhl k ní ruce.

„Bože, co je ti, Jene?“ vykřikla dívka, polekaná k němu kvapíc.

Ale jako pomanutý odstrčil ji jemně od sebe, řka: „Ludko, Ludko, jdi opět na ono místo; prosím tě, prosím!“

Podivená neobyčejným zvukem jeho hlasu a nepochopitelnou radostí, která se zračila v jeho tváři, učinila, co žádal, a postavila se několik kroků před něj. Ten otevřev své odumřelé oči, zvolal s rozpřaženou náručí:

„O Bože, Ludko, já viděl! Levé oko není úplně mrtvo!“

Jako bleskem raněná zachvěla se dívka na celém těle a kolísavým krokem přistoupila k jásajícímu.

„Nikoli, nikoli, Jene! Není to pravda! Sluneční světlo tě, chudáku, oklamalo!“

„Viděl jsem tě,“ ujišťoval vojín, radostí zmámený, „viděl jsem tě ve tmě jako stín! Povídám ti,

že v levém oku posud je žilka života. O Ludko, to jest sen dnešní noci!“

Dívka třesouc se, padla na kolena, pozdvihla ruce k nebi a vroucně Bohu děkovala. Vojín vida ji, ač v nejistých obrysech, poklekl vedle ní. Jsouc pohroužena v modlitbu, nepozorovala ho; konečně upokojená obrátila se k němu.

„Bože, ty jsi viděl, co jsem dělala?“

„Viděl!“ jásal Jan.

„Ach, to jsi učinila ty, naše dobrá Matičko!“ vzdychla Ludka a slzy se jí proudem hrnuly. „Také ti to nikdy nezapomenu a ročně putovati budu bosa do Šerpenhevelu.“

Tu ji síla opustila; objala vojína kolem šíje a němě vzlykala, hlavu o hrudi jeho opírajíc. — I Jan byl hluboce dojat a slova neschopen. Všechna budoucnost vděčnosti, lásky a blaha otevřela se před jeho zrakoma a zazářila čarovným leskem blaženého žití.

Poslézě se Ludka vztýčila a vesele hovoříc, připevnila slepci štít na oči, vzala vak na ramena, uchopila mladíkovu ruku a dala se veselým krokem na pochod.

„Nevím téměř, Jene, jak jest mně u srdce, ale radostí bych tancovala; teď mohu ujítí dvacet hodin bez únavy.“

„Mně jest právě tak,“ odvětil Jan. „Kdyby jen levé oko ozdravělo! Jaké štěstí! Jaké štěstí! Pomyslím-li na to, svírá se mně téměř radostí srdce.“

„Kdyby ozdravělo? Ozdraví! O to se postará naše Matička v nebesích. Nevidíš, že Bůh má v tom svůj prst? Můj sen této noci!“

„Ludko, milá Ludko!“ volal jinoch, ruku jí tiskna. „Ach, kdyby to pravda bylo, jak krásný by byl náš život! Udělali bychom, co jsme si slíbili, a šli za sebe. Já bych pracoval nad otroka, ale s chutí a radostí; a ty, moje milá ženo, bys nic jiného . . .“

„Tak, Jene!“ vpadla mu dívka, směje se, do řeči, „míniš, že bych zvykla na zahálku? Však bych ti dokázala!“

„Ty budeš dělati, k čemu budeš míti chuti, a nic více. A naši rodiče, ti se budou, Ludko, z naší péče těšiti až do hrobu. Zeď mezi oběma chatrčema sbořím a udělám jediný dům, abychom mohli všichni spolu bydleti.“

„Oh, jak je vše krásné, o čem mluvíš!“ vzdychla dívka. „Zeď musí pryč, jen co domů přijdeme. Pak budeme moci k vám a vy k nám. Bude to život!“

„Pak,“ pokračoval Jan, „máme pramálo půdy v nájmu, abychom mohli stále pracovati a trochu si na nohy pomoci. Zařídím si obchod s jedlovým dřívím a otýpkami. Musíme se napřed postarati, jestli . . .“

Tu přitlumil hlas a pravil sotva slyšitelně:

„Jestli se Bohu uráčí, rozmnožiti naši rodinu . . .“

Zamlčel se a dívka si přikryla rukama obličej, tiše vzlykajíc.

„Proč tě rmoutí, Ludko, má řeč?“ tázal se vojín.

„Pro Bůh! nevypravuj dále, Jene; puklo by mně blahem srdce . . . Jene, jsem tak šťastna, že se bojím, když vykládáš, jaké štěstí nás očekává na zemi.“

„A já, Ludko, já nemohu mlčeti; duše má je přeplněna. Mluv také ty něco a tak nám ujde cesta do Molu!“

A vojín počal znova líčiti své utěšené plány a vyčaroval před ní blahou budoucnost, na niž se oba napřed těšili.

Konečně došli místa určeného k odpočinku; Ludka podala Janovi vak a oba ruku v ruce vkročili do vesnice.

7.

Pozdě po poledni putovala Ludka, překročivši Nethe, se svým druhem cestou za Kasterlem. Oba mlčeli a byli zasmušili, ale nikdo trudné své myšlenky neprojevoval druhému; naopak málo slovy, která promluvili, hleděli si dodatí dřívější veselosti.

Trpké sklamaní naplňovalo duši jejich bolem. Po celé cestě umyla Ludka vojínovy oči asi pětkrát, žádné vody nepominula, aby nezkusila, nemá-li zázračné moci potoku prvního, ale starost její byla pro ni i pro vojína zřídlem nových muk a sklamaní.

Buď že vojin sám se zmylil, když tušil, že vidí svou průvodkyni, buď že studená voda a tření zánět roznítily, buď jak buď — Jan teď neviděl nic. Nemohl ani světla snést a přimhuřoval za krutých bolestí víčka, kdykoli mu Ludka sňala štít s hlavy.

Jiná též příčina působila jim nemalou starost. Od svítání urazili přes osm hodin a Jan, který často chybně stoupl, sotva se dále vlekl. Nohy jeho byly hranami kamenů zraněny a kdyby nebyl pozbyl veškerého vědomí, byl by cítil, jak se mu teplá krev řine po chodidlech.

Ludka byla neméně zemdlena; kráčela však přece ku předu, slova nemluvíc a po druhovi se neohlížeje. Ubohá se neodvážila promluvit. Útěchy již ve srdci neměla, blahá naděje zmizela a vyhlídka na štěstí pobledla. Nevýslovná radost, když si představila skvostnou budoucnost, ji takorůzka omámila, ale bolest sklamaní působila tisíckrát mocněji a stížila ji jhem nekonečné malomyslnosti. Co mohla říci, aby zničila přítelovu zoufalost? Měla mluvit o jeho zraku a sebe samu klamati? Nemohla; byl by to posměch. Proto šla mlčky a matným krokem, pohroužena jsouc v nejtrudnější myšlenky.

Po půlhodinném mlčení pravil Jan, bolestně si oddychnuv: „Zastav se, Ludko; nemohu dále!“

„Já jsem též se svou silou u konce,“ odvětila dívka, „odpočíneme si a na noc snad dorazíme do oné vesnice.“

„Stůj, Ludko!“ úpěl slepec.

„Jsme po blízku dvoru; jen dvacet kroků, Jene! Tam je křoví a chládek.“

„Pro Boha, jdi tedy rychle!“

Uchopila ho za ruku a spěšně zavedla ke křoví. Jinoch padl do trávy a svěsil hlavu . . .

Za místem, které si zvolili Ludka a Jan k odpočinku, byla besídka udělaná v živém plotě. V ní seděl muž a četl knihu; byl již stár, nebo obličej jeho rozryly hluboké brázdy a několik vlasů, kráslících jako korunou téměř hlavy, bylo bělíší nade sních. Až ke krku zapjatý kabát a významné na prsou svědčily, že je vysloužilým důstojníkem.

Když uslyšel za sebou šumot, který způsobili oba cestující, obrátil se a uzřel vojína a dívku selskou s vakem na plecích. Prvý pohled ho překvapil, poněvadž se domníval, že sestra doprovází bratra domů a že z lásky mu odňala břímě. Nicméně divil se něžným projevům jich náklonnosti a účastenstvím se usmíval, pozoruje odpočívající.

Mezi tím se usadila Ludka vedlé slepce, řkouc:

„Nebuď, Jene, tak zamklý a smuten! Co ti schází? Jsi unaven? Není-li pravda? To přejde.“

Neobdrževši odpověď, pokračovala laskavým hlasem dále:

„Jen se potěš a pomysli, že zítra budeme doma. Z Fenlova ušli jsme 20 hodin . . . Ještě tři a jsme v naší vesnici. Vyjdeme-li ráno, bude nám

cesta procházkou. Máme proč spokojenými býti; neb je pravým štěstím, že tě mohu od vojska dovésti do domova. A co se ostatního týče, postarám se, aby tě nic nermoutilo po celý život... Proč nemluvíš?“

Jinoch těžce popadnuv dechu odpověděl:

„Srdce mně tluče a oči pálí jak oheň... nechej mne odpočinouti!“

Několik minut uplynulo a dívka nepřerušila ticha; počala se domnívati, že zármutek a unavení sklíčily ducha druhova a proto, potlačivši svůj bol, dodávala mu potěchy.

„Viš, Jene, jistě, že jsi mne viděl? To mne potvrzuje v mínění, že ve tvém levém oku jest jiskra života, ač jsi teď úplně slep; snad horko je toho příčinou. Měj jenom strpení; až přijdeme domů prodáme hned pšenici a pošleme pro vyneghenského doktora. Ten tě musí vyléčiti; vyvedl prý již jiné divy a vzkřísil několik dní mrtvé. Pomysli jen, zítra budeme u matičky, u děda a u Tonka! Po té tě dovedu ke všem přátelům. Až si odpočineš, nebude tě nic v očích trhati a zajisté trochu prohlédneš. Pak se budeme spolu modlívati pod lípou a děkovati Panně Marii, která nás jistě vyslyší... Co je to? Máš krev na punčoše. Běda mně! A ty, ubohý beránku, jsi se ani nezmínil!“

Spěšně sezula mu střevíc a punčochu a osušila bílou náprsní plachetkou nohu od krve. Pak chtěla

řici, že rána je nepatrná; sotva však pozdvihla k němu oči, zachvěla se jako osyka:

„Co je ti, příteli? Ty jsi všecek zbledl!“

„Nevím, ale srdce mi puká a jest mně, jakoby umíral,“ šeptal jinoch slabým hlasem. Krátké zachvění projelo jeho údy, hlava mu klesla ve mdlobách do náručí dívčina a ruce padly bezvládně do trávy.

Bolestně zaúpěvši, chtěla mu Ludka hlavu pozdvihnouti, plná zoufalosti volajíc:

„Jene! Jene! Vodu! Je ubožák mrtev! Pomoc!“

Za těch slov se vzechopila, pozřela kolem sebe jako zmámená a pobíhala ze strany na stranu, pachtíc se po vodě. Tu najednou uzřela za křovím otevřené zábradlí a za ním zabraďu a bílý dvůr. Nález ten vylákal ji radostný výkřik. Zčerstva spěchala ku dvoru, aby pomoci vyprosila.

Mezi tím, co se blížila po stezkách, mezi květinami se vinoucích, k bílé budově, spatřila dva muže proti ní přicházeti. Prvý byl stařec osněžené hlavy a úcty vzbuzujícího vzezření; druhý taktéž letitý, ale při síle. Široká jízva táhla se poslednějšimu od čela přes ústa a čelist, dodávajíc obličejí jeho výrazu trpkosti. Nesl džbán, několik láhviček a něco plátna. Byl asi sluhou starého pána, protože následoval v uctivé vzdálenosti.

„O milý pane!“ prosila Ludka úpěnlivě, „dejte mne trochu vody a vína! Tam za plotem leží ve mdlobách nevidomý mladík. Slitujte se!“

Stařec soustrastně se usmál a odvětil klidně, dívku bera přívětivě za ruku:

„Buď pokojna, milá dcero! Netřeba se děsiti; je to praobyčejná mdloba. Již mu jdeme na pomoc. Tvůj druh se asi notně přešel. Pojď a neplač!“

Ludka nerozuměla vlastně ani slovu; bylo jí divno, že našla pomoc pohotově, nikoho nevolajíc o domnívala se, že jest to zase dílem Matičky Boží. Radostně překvapená pohledla starci v usmívavou tvář.

„Jsi hodná dívka,“ pravil stařec, rychle se k zábradlí ubíraje, „že prokazuješ ubohému vojínovi takovou lásku. Odkud pak přicházíš? Z Fenlova, nemám-li pravdu?“

„Ano, z Fenlova; je tam odsud notně daleko.“

„A nesla jsi po celou cestu torbu, kterou máš ještě na zádech?“

„Oh! pane!“ vzdychla Ludka, ten ubožák nevidí a nemůže proto dobře jíti. Šli jsme rychle; já jsem silná a zdráva . . . Bože! Hleďte, zde leží, jako smrtí bledý.“

Proud slz vyřinul se jí z očí; sepjavši ruce, zvolala úzkostlivě:

„Neumře snad, pane?“

Usmívavě potřásal stařec hlavou a přiklekl k mladíkovi. Sluha postavil láhve na zem a nečekaje rozkazu, zdvihl jednou rukou Janovu hlavu, druhou mu šat na prsou rozpínaje; mezi tím mu třel starce obličej a spánky.

Ludka klečíc vedlé, pozorovala ve slzách péči, kterou neznámí prokazovali jejímu druhu. Znamenala brzy, že oba muži jsou zvykli s nemocnými zacházeti, a dost málo nepochybovala, že starý pán je lékařem. Ještě více užasla, slyšíc následující hovor:

„Majore,“ ozval se sluha, „právě jako ve Španělsku při Sabijaně de Alba. Všecek se zarmoutím, pomyslím-li na to.“

„Náš přítel, kapitán Steens?“ odpověděl starý pán, smutně vzdychnuv. „Mdloba je hluboka... Dej sem láhev!“

„Ano, mně jest, jako bych ho posud viděl; kapitán ležel také pode stromem citronovým, ale nohy zapoměl u Vittorie. Byla to řezba! Tenkrát jsme se jich nazdvíhali a navázali! Já prosákl krví od hlavy do paty a vy, majore, neméně.“

„Srdce mu počíná tlouci... Brzy přijde k sobě.“

Šedý sluha pozdvihl prstem víčka vojínova řka k důstojníkovi:

„Je chudák slep; stará to vojenská mizerie! Známe to! Ale podívejte se, majore, na levé oko! Zdá se mně, že není všečen život z něho pryč.“

Radostný výkřik vyvinul se z hrudi dívčiny; pozorovala návrat života na sinalé tváři druhově a s tlukoucím srdcem viděla, jak ruměncem zbarvuje jeho líce. Teď i sebou pohnul.

Když hned na to se zpamatoval, ohmatával oděv obou, kdož se ho ujali, a stísněně zvolal:

„Kde jsem? Co se stalo se mnou?“

A rukama kolem sebe tapaje, vzdychl polekaně :

„Ludko, Ludko, kde jsi?“

S jáсотem chopila se dívka jeho pravice.

„O Jene! Děkuj Bohu, že jsi zde klesl; je to naše štěstí, protože jsme u dobrých lidí. Práví též, že tvoje levé oko není ještě umrtveno.“

„Buďte kdokoli, Pán Bůh vám žehnej za naše milosrdenství!“ pravil mladík.

„Pokus se, kamaráde!“ přejal mu sluha řeč, „nemůžeš-li povstati. Zmuž se a vše půjde.“

Sám chopil vojína pod paži na levém boku a starý pán na pravém. Tak pomohli oba slepci na nohy.

Ludka domnívajíc se, že ochota jejich se tady ukončí, usmála se a srdečně děkovala.

„Nejsme, pánové, ani Jan, ani já bohati; ale buďte ujistěni, že na vás budeme pamatovati v každé modlitbě a za vaši dobrotu vám žehnati. Nenamáhejte se dále, posaďte ho na trávnick, aby si odpočinul; zaváži mu tímto šátkem nohy. Musíme se dostat ještě do oné vesnice, kde hodláme přenocovati. Bůh vám dej zdraví na zemi a věčnou blaženost v nebesích.“

„No, no!“ odvětil stařec. „Tak tomu snad nebude; pojď za mnou! Jste dobří lidé a nechci, abyste se na cestě unavili. Tvůj druh neodejde dříve, až nabude sil. Uvidíme pak, nedá-li se něco učiniti, aby tvá obětavost došla odměny.“

„Ve sklepe máme ještě několik láhví starého španělského, které mrtvé křísí,“ podotkl sluha. „To jest jediná medicina, kterou potřebuje! Počkej jen, dceruško, za hodinu ho poznáš.“

„Ach, pánové,“ zajíkala se Ludka, „čiňte dle své křesťanské lásky, vidím-li vaši dobrotu, nemohu pohnutím mluvit. Děkuji mnohokráte!“

Jan jsa na obou stranách pánem a sluhou podporován, dovlékl se znenáhla do zahrady. Tam přistoupila Ludka ke služebníkovu, tážíc se tiše:

„Je váš pán, příteli, doktorem?“

„Doktorem?“ odpovídal sluha. „On byl chirurgien major za Napoleona. My uřízli více nohou a ramen, než se na této cestě směstná!“

„A rozumí též očím?“

„Ovšem, ovšem a, s dovolením, lépe, než nynější chirurgové. Bohužel, již nás málo kamarádů zbylo ze Španělska, jinak by byl stále obléhán děkujícími, jimž vrátil zrak.“

„Ach, prosím vás, poproste ho, aby se podíval Janovi na oči. Bůh ví, jest-li ho nemůže vylíčiti!“

„Dobře, dobře, dceruško, uvidíme, co se dá dělati. Doktor má rád vojíny. Jan tak brzy odsud neodejde.“

„A zmůžete-li něco při tom, nebo ztratíte-li slovíčko, budu vám velmi vděčna.“

„Za to nepotřebuješ prositi; o mne se nestarej. Co vojn, to bratr! Hleď již je mu lépe; já ho téměř nepodpírám.“

Překročivše na to práh domu, vstoupili do elegantní světnice. Stařec uvedl Jana k široké lenošce a posadil ho zády ke světlu. Po té podal sluhovi klíče, jenž rozradován tak rychle se vrátil s několika sklenicemi, jak odešel. Jda mimo, šeptal Ludce do ucha: „Tohle jest víno, které křísí mrtvé! Však uvidíš!“

Ludka nechápala, co tím chtěl říci; s napjatou zvědavostí pozorovala starého pána, jenž naplněnou sklenici jasně červenou tekutinou přiložil k ústům mladíkovým.

„Pijte, příteli, ponenáhlu, abyste se zotavil!“ vybízel lékař.

„Bože, co jest to?“ zvolal udivený slepec, když několik doušků přijal. — „Jak mne to uvnitř hřeje! Díky, díky! . . . Mám blud.“

„Pomálu, kamaráde, jen ne tak rychle“, podotkl starý pán. „Teď vám zavážeme nohu a podíváme se na oko. Pojď sem, děvečko, bez mála byl bych zapomněl na tebe. Posad se na židli a ty, Karle, dej jí sklenici vína.“

Mezi tím co se sluha zabýval s Ludkou a jí velebil zázračné víno španělské, obvázal stařec Janovi nohu. Pak potřel mu oko jakousi tekutinou a pomazal bílou mastí. Učiniv to, šel k oknu a spustil záclonu, aby zmírnil ostrost světla. Po té přiblížil se k vojínovi, řka:

„Otevřte, příteli, oči a pokuste se, nepohlédnete-li.“

Jan otevřel oči a chvíli zůstal němým, ač se ho stařec tázal, co vidí. Zdálo se, že mrtvými očima hledá nějaký předmět.

Náhle vykřikl, povstal a šel s rozpřaženou náručí k dívce, jež horečně se chvějíc, ho očekávala. Chtěla se mu na prsa vrhnouti, ale sluha ji zdržel.

Slepec k ní přistoupil a nejistými pohyby podal jí ruku, vzdychaje rozechvělým hlasem:

„Ludko, Ludko, nejsem slep! Je to přece pravdou. Uvidím matku, děda a Tonka. Ano, vidím, že máš na prsou červený šátek.“

Dívka ho objala, pronášejíc nesrozumitelná slova, která se podobala spíše nářku než plesání.

Starý pán však odtáhl jinocha a přinutil ho zase sednouti na židli. Přivázal mu bleskorychle štít na oči, tázaje se:

„Tvrdíte, že jste viděl, že vaše družka má na krku červený šátek? Zdá se mně to nemožným, neklamete se?“

„Vidím jen šedý stín,“ odvětil vojín, „ale než jsem úplně oslepl, pozoroval jsem, že se červeň v přítomnosti jeví mnohem tmavší, než jiné barvy; proto poznám, co je červeno.“

„Myslíl jsem si to,“ pravil starý pán, „teď se dáme opatrně do práce.“

A obrátiv se ke sluhovi, poroučel:

„Karle, zaveď kamaráda do kuchyně a dej mu masa a chleba, ale půl porce, nic více! Pak

ho uvedeš do zadní světničky a uložíš. Řekni děvečce, ať přinese též něco pro dívku.“

Jakmile sluha vyšel s vojínem ze dveří, padla Ludka vzlykajíc k nohám starcovým a smáčela mlčky slzami jeho kolena. Ten ji chtěl pozdvihnouti ale Ludka odporovala a pozdvihši k němu jasné, modré oči volala:

„Můj pane, můj pane! Bůh vám požehnej za to, co jste prokázal ubohým sedlákům. Nejsem s to, abych řekla, co cítím, ale deset let svého života dala bych za prodloužení vašeho!“

Stařec pozdvihl dívku a dovedl ji ke stolu, potěchy jí dodávaje. Zároveň přišla děvečka a postavila na stůl několik vybraných jídel.

Ludka mohla jen málo požití. Buď unavením, buď pohnutím ukončila svačinu po několika soustech a pohlédla tichým, vděčným zrakem na svého dobrodince, jenž se umístil podlé ní.

Když starý pán pozoroval, že je syta, chopil ji za ruku řka:

„Teď vypravuj, odkud jsi, jaká jest příčina, že samotna cestuješ s nevidomým vojínem, a máš-li rodiče a kde bydlí.“

Vrozenou výmluvností počala dívka říci hliněné chýže, staré matky, děda, Tonka a rozloučení. Když pak vyprávěla, jak se soužila, aby našla druhu ve Fenlovu, jak takořka omdlela radostí, když jí důstojník dovolil, vzítí ubožáka sebou domů, jak snila o Rodičce Boží a co za cesty spolu mluvili,

zmocnilo se starce hluboké pohnutí a nejednou si přetřel pravicí oči. Sladký hlas dívčin působil neodolatelně na něho a on divil se její nepochopitelné obětavosti a lásce.

Nezatajila mu ničeho; upřímně mluvila o svých plánech, o provdání se za slepce a o všem, co mu slíbila a co má v úmyslu vykonati, aby trpký los života jeho osladila; pak o tom, co jí Jan připověděl, nabude-li pomocí Boží zraku.

Pohnutlivé vypravování trvalo dlouho a přece je ni jedinou otázkou nepřerušil.

Když dívka vroucími díky skončila, mlčky slov jeho očekávajíc, měl posluchač skloněnou tvář a nehýbal se.

Po nějaké době zdvihl hlavu a pravil:

„Správně jsi jednala, milá Ludko. Jsi ctnostná a rozumná dívka. Tedy sen to byl, že denní a noční práci se zmůžete. Ty, aby krutost slepoty nepocítil, on, aby odměnil tvou lásku; oba, abyste připravili rodičům spokojený život? Je dobře: Bůh vyslyšel vaši modlitbu; on vás přivedl ke mně a zařídil, abych vykonal dobrý skutek. — Seberu veškerou zkušenost svou na vyléčení levého oka přítele tvého, a mám podstatnou příčinu se domnívati, že se mně to podaří! Co se dotýče ostatního, buď bez starosti; sen se ti vyplní . . . Tuto noc přespíte ještě u mne. Zítra uvidíme, co se dá dělati. Zatím si můžeš lehnouti, nebo zahradou se projít; budeš-li něco potřebovati, požádej děvečku nebo

sluhu, jsou dobří lidé a s radostí tobě poslouží. Na shledanou do večera.“

Beze slova patřila Ludka za starcem, až zmizel . . . Po nějaké době vyšla ze světnice a procházela se vesele zahradou, myslíc na to, co jí pravil starý pán.

* * *

Druhého dne dopoledne vyjel ze vrat statku lehký vozík. V předu seděl sluha s jízvou ve tváři a radostně pohvizduje, poháněl koně k rychlejšímu běhu. V zadu seděl mladík se zeleným štítem na očích a vedlé něho blahem zářící Ludka, která mu tiše ruku tiskla a do ucha šeptala:

„O Jene, jsme přece šťastni, není-li pravda? Můj sen se vyplnil! Teď se tvá matka zaraduje . . . a ty ještě pozdravíš, starý doktor mne ujistil . . . Bože, to se budou všichni diviti, přijedeme-li jako baroni na pěkném voze domů!“

„Pojedeme přes Girle a Vechelterzande,“ pravil kočí, „a pak na Zaplotov. Tam mně musíte již ukázati cestu. — A nyní jen dále!“

Popustil koně a volal:

„Hopla, Marengo, ku předu! Skokem!“

Prach na silnici zdvihl se jako mrak a vůz zmizel brzy mezi prvními domky vesnice.

8.

Jednoho dne, když jsem se sám a sám potuloval mezi poli a dech neporušené přírody do sebe ssál, přihnala se od západu těžká mračna.

Jest podivným, mnohdy děsivým pocitem, nalézati se za parného dne na širé rovině, kdy páry plné elektřiny se kupí na bezmezném nebi v hrozící hrady. Tu možno říci, že příroda dostává smrtelný strach; slunce sesíná a svítí mdlými paprsky; vzduch je těžký a tísní hrud' člověkovi; zvěř prchá a zalézá poděšená do úkrytů; včely šípkami uletují k úlům; listí stromů odpočívá a vitr zdržuje dech; květiny stáčejí listy a zavírají kalichy . . . Nepopsatelná bázeň a úzkost svírá srdce básníkovo, ale duše jeho jásá, poněvadž jí popřáno, zírati na rozbouřený zjev přírody ve vší jeho majestátnosti.

Než mraky se brzy provalí; co celé hodiny lpělo na obloze, hrne se teď úprkem dolů; vichřice zuří, jako bičována mocnou rukou Stvořitelovou, v jedloví hvízdá žalným tónem, zmítá v kotoučích urvané listí a písek a drtí sem i tam větve stromů. Pak přijde hrom a přehluší vše mocným hlasem; blesk projíždí nebe od západu k východu, nivy hoří chvílemi, prorývány jsouce ohnivými hady a proudy vody lejí se k zemi a do řvaní vichřice mísí se temný, jednotvárný pleskot deště . . .

Má duše byla onoho dne zvláště v náladě poetické; měl jsem chuť, pozorovati rozpoutanou

přírodu, až prvé blesky mne upamatovaly, že jest mně činiti, co zatím všichni živoucí tvorové učinili, ohlédnouti se totiž někde po příbytku a pokorně se ukryti před divy Božími.

Nedaleko místa, kde jsem se nalezal, bělal se osamělý dvorec, jsa jako oása v poušti obklopen zelenými poli a stromovím.

Právě se déšť spustil, jako druhá povodeň, když jsem vstoupil do vrat a prosil za pohostinství.

Obyvatele jsem nalezl v největším tichu kolem hromničky se modlicí. Jediný hospodář se dal vyrušiti a s přívětivým úsměvem podal mně židli, načež opět sklonil hlavu a sepjal ruce.

Nevím, jak se stalo, ale, ač bouřka jako užitečný zjev přírody mne pranic nenaplňovala strachem, jako mé hostitele, jevila se mně tichá modlitba rodiny tak krásnou, tak pohnutlivou, tak nebeskou, že mne bezděky cos ve vnitru nutkalo, abych se účastnil s rodinou vzývání Boha, jehož hlas venku zavzníval. Obnaživ hlavu, sepjal jsem ruce a modlil se s nimi. A činilo to duši mé tak blaze, jako bych se byl octl zase v době svého dětství a nikdy nebyl ovanut duchem všedního světa.

Když asi dvacet blesků zazářilo jizbou a obyvatelé právě tolikráte se pokřížovali, přehnala se bouřka a seslábla. Ve světnici se však nepřestali modliti a poskytli mně tudíž příležitost, abych si

je důkladně prohlédl, jak již zkoumatel lidí a přede vším spisovatel dělává.

Prvý byl děd, jemuž záda již tížila devadesátka, ne-li více, nebo ruce jeho se třásly jako v zimnici a hlava byla neustále skloněna. Vedle něho seděly dvě letité ženy, něco dále silný muž, jehož pravé oko bez života, jako bílá koule, hrozilo pod černým obrvím, kdežto levé lesklo se mužností a živostí, po boku pak jeho mladá žena s dítětem v klíně a podlé ní hoch a děvče osmileté nebo sedmileté. Úplně na konci stolu klečel mladík zdravé tváře a krásných očí.

Na znamení jednookého muže udělali všichni kříž a povstali. Stařec šel kolisavým krokem ke kamnům, kde se posadil do koutku; ostatní dali se se mnou do řeči, nabízejíce mi za přístřeší svůj příbytek, poněvadž se posud lilo jako z konve.

Za krátko jsem byl spřátelen s dobrými lidmi a hovořil jsem s nimi jako dávný známý. Odpoledne jsem s nimi obědval a poněvadž jsem neměl nic lepšího na práci, naslouchal jsem, co mluvili jednooký muž a jeho žena, a opustil jsem dvorec teprvé druhého jitra.

Co jsem ti, milý čtenáři, v této povídce vypravoval, slyšel jsem onoho večera v osamělém dvorci, kde před časy stály dvě hlíněné chaloupky, z nichž se vyhupl teď pěkný statek se čtyřmi kra-
vami a dvěma koňmi.

Jan Bréms a Ludka, jeho čilá manželka, vzali se, jak si slíbili. A Bůh žehnal jejich lásce; tři dítky prohánějí se kolem nich a večer líbáním stírají pot námahy s čela.

Posud jsou všichni na živě; děd, ač již stojí jednou nohou v hrobě, kouří spokojeně svou dýmku, obě matky radují se ze štěstí dítek a pomáhají v hospodářství, kde mohou; Tonek již vospěl v statného mladíka, má na starosti koně a oře a žne za bratra; po velikonocích vezme si nejmladší sestru dřevěnkářovy Kačky . . .

Každého večera vzpomíná celá rodina na šedivého lékaře a modlí se za něho; nebo on vrátil Janovi zrak a jeho šlechetnou péčí vzrostly hlíněné chýže v úhledný dvorec.

Bůh popřej všem dobrodincům a všem vděčným lidem dlouhý a šťastný život zde i tam! —

I. O. G. D.

Nákladem časopisu „Škola B. S. P.“ vydáno
a na skladě se chová:

Památosti města Říma, 1 výt.	3	kr.
„ Tuřan, 1 výt.	3	„
„ Vranova, 1 výt.	3	„
„ Líšně, 1 výt.	3	„
Obrázky Tuřan, 100 kusů	30	„
„ Vranova, „ „	30	„
„ Líšně, „ „	30	„
Duchovní lék pro nemocné 100 výt.	80	„
Čestná stráž k B. Srdci Páně, latinkou a frakturou, 100 výt.	30	„
Modlitba k útěše nemocných (obrázek bol. Matky B.) 100 výt.	30	„
Šestero tajemství bolestného růžence, obrázky s textem, 100 výt.	30	„
Památka na sv. misie, 100 výt.	30	„
„ na duchov. správce, obraz „Dobrý Pastýř“ 100 výt.	2	zl. — „
Památka na májovou pobožnost 100	30	„
Litanie o nejsv. Srdci P. Ježíše 100	30	„
Officium S. Crucis	10	„
Gebet zum Troste der Kranken 100	20	„
„ um einen guten Tod 100	40	„
„ „ „ „ „ 100	30	„
Poučení růžence za duše v očistci po	1	„
„ „ k sv. Josefu po	1	„
„ o křížku či penízku sv. Ben.	3	„

Zápisní lístky arcibratrstva uctění
nejsv. Svátosti olt. pod ochranou sv.
Otce Benedikta k vysvobození duší
z očistce 5 kr.

Zápisní lístky apoštol. modl. menší 100 80 „

„ „ objemnější, 100 . 3 zl. — „

Zásoba obrázků :

Památka na I. sv. zpověď } po 3, 5, 7 „

„ „ I. sv. přijímání } po 3, 5, 7 „

„ „ svatý křest, po 7 „

„ „ zemřelé, ocelorytina, po 3 „

Symbolické obrázky, svatých a světic,
Ježíšek s dítětem, Panna Maria
s dítětem, všechny s českým tiskem
atp., 100 po 2 zl. 50 „

Knih tiskárna benediktinů

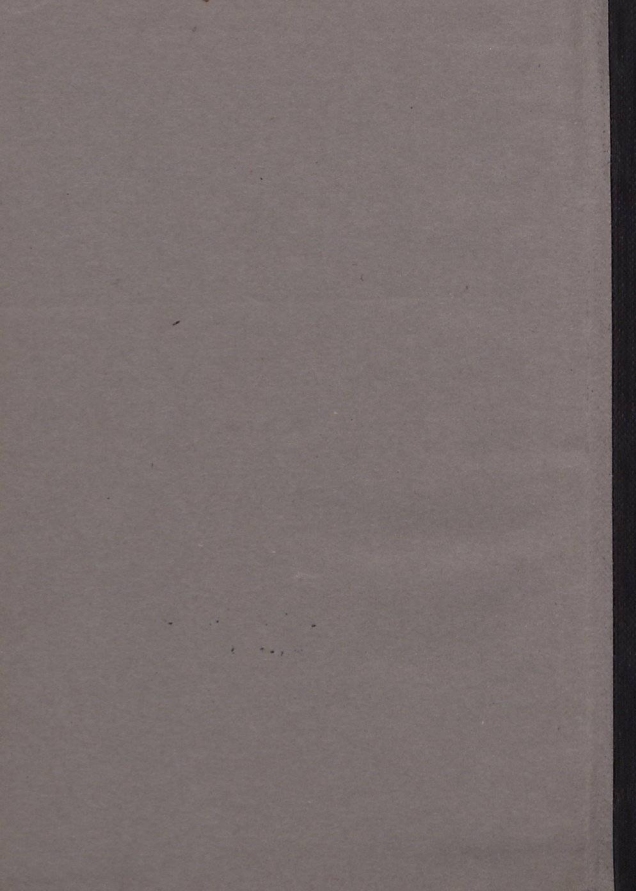
má na skladě různé tiskopisy

pro

úřady farní a obecní

a nové podle vzorků

rychle vyhotoví a na sklad vezme.

Jan Procházka,
kniharství
OLOMOUČ, Štefanikova 28

29/II — 1949

42-

www.books2ebooks.eu